Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXVI | CELOVEC, PETEK, 11. DECEMBER 1981 | ŠTEV. 50 (2049)

SREČANJE BORČEVSKIH ORGANIZACIJ ALPE-JADRAN:

Borci proti fašizmu

so tudi danes najbolj odločni v borbi za mir in enakopravno sožitje med narodi

Minulo soboto so se v Celovcu zbrali na tradicionalnem srečanju Alpe-Jadran predstavniki organizacij iz Koroške, Slovenije, Hrvaške in Furlanije-Julijske krajine, ki združujejo nekdanje borce proti nacifašizmu ter žrtve fašističnega nasilja in vojne. Letošnje 6. srečanje (ki je bilo tokrat prvič na Koroškem) so pripravile koroške borčevske organizacije, kot častni gostje pa so se ga udeležili tudi koroški deželni glavar Leopold Wagner, deželni svetnik Rudolf Gallob, celovški župan Leopold Guggenberger, jugoslovanski konzul Alfonz Naberžnik ter predsednika osrednjih organizacij koroških Slovencev dr. Franci Zwitter in dr. Matevž Grilc. S tem so dali poudarek in priznanje nekdanjim borcem proti fašizmu in žrtvam fašističnega nasilja, ki so tudi danes najbolj odločni v borbi za mir in enakopravno sožitje med narodi.

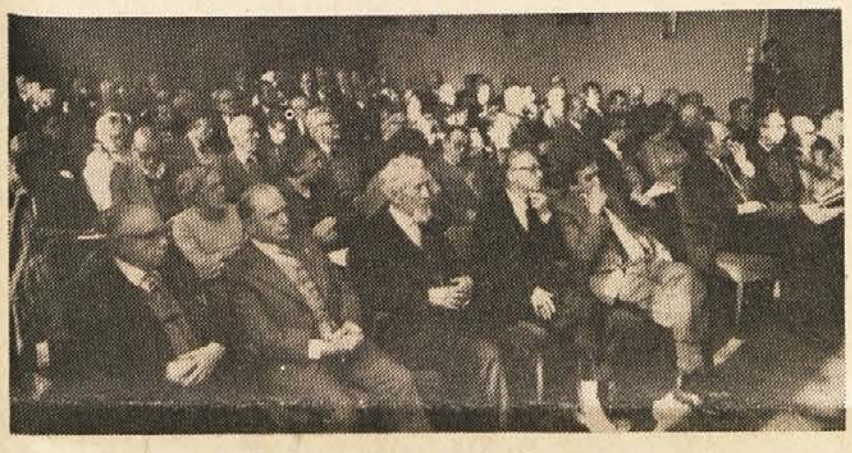

To je prišlo do izraza tudi v poteku srečanja, ki so ga izmenoma vodili predstavniki posameznih delegacij. Tako v pozdravnih besedah deželnega glavarja Wagnerja in župana Guggenbergerja in v poročilih sodelujočih organizacij, kakor tudi v diskusiji so bile vedno spet poudarjene vrednote, za katere so se svobodoljubni narodi med zadnjo vojno borili v okviru širokega protifašističnega boja in ki jih je tudi danes treba čuvati ter razvijati dalje.

Nihče se ne zaveda bolj kot prav nekdanji borci, kaj pomeni nacistična nevarnost, kaj pomeni vojna — ta izpoved je bila prisotna v govorih in izjavah vseh delegacij, ko so opredeljevale svoja stališča k vprašanjem, ki tarejo danes človeštvo. Slišati je bilo resno zaskrbljenost zaradi nevarno se množečih pojavov neonacizma in nacionalizma; izrečeni so bili roteči pozivi, da se je treba z vsemi močmi zoperstaviti nevarnosti nove vojne ter aktivno podpirati široka prizadevanja za mir in razorožitev; poudarjena je bila privrženost politiki prijateljskih odnosov med narodi in državami in v tej povezavi naglašena predvsem tudi pomembna vloga narodnih manjšin kot mostu, ki jim je zato treba zagotoviti pogoje enakopravnega obstoja in razvoja.

Poudarjeno je bilo mesto, ki ga v vseh teh prizadevanjih zavzemajo prav borčevske organizacije in združenja tistih, ki so že enkrat bili žrtve nacifašističnega nasilja in vojnih grozot. Zato so tudi borčevske organizacije še posebej poklicane in pripravljene, da spomin na prestano trpljenje povežejo z opominom, kako se je tudi danes treba upreti nevarnostim, ki jih nosijo v sebi oživljanje nacistične miselnosti, vnašanje sporov med ljudi in narode ter kopičenje uničevalnenga orožja. In iz te zavesti izhaja tudi sklep sodelujočih organizacij, da bodo naprej utrjevale medsebojne odnose in razvijale sodelovanje s ciljem, da aktivno prispevajo k očuvanju vsečloveških vrednot, kot so mir, svoboda in demokracija.

Na začetku svojega srečanja so delegacije borčevskih organizacij iz treh držav na celovškem pokopališču položile vence ob spomeniku žrtvam boja za svobodo Avstrije in na grobu prvega koroškega partizana Ivana Županca-Johana; s tem so počastili spomin vseh tistih, ki so s svojim bojem in trpljenjem doprinesli k zmagi nad nacifašizmom. Zborovanje v Domu glasbe pa je s svojim nastopom obogatil Koroški partizanski pevski zbor, ki je pod vodstvom dirigenta prof. Branka Čepina zapel najprej avstrijsko državno himno, nato pa še po eno borbeno pesem v jezikih sodelujočih delegacij, kar je bila lepa manifestacija medsebojnega spoštovanja in enakopravnega sodelovanja med narodi in narodnostmi sosednjih dežel.

Prav v tem duhu je bilo sobotno srečanje brez dvoma uspešen in koristen doprinos utrjevanju prepričanja, ki so ga izpovedali tudi v zaključni skupni izjavi, namreč: da taka in podobna srečanja predstavljajo pomemben prispevek k chranitvi miru in dobrososedskih odnosov v Evropi.

Skupno sporočilo

srečanja odporniških organizacij

Dne 5. decembra 1981 je bilo — tokrat prvič v Celovcu — že tradicionalno srečanje protifašističnih odporniških organizacij in združenj žrtev fašizma in vojne iz Koroške, Slovenije, Hrvaške in Furlanije-Julijske krajine. Srečanja Alpe-Jadran žrtev vojne in borcev proti nacifašizmu so se udeležile delegacije naslednjih organizacij: Konfederacija združenj borčevskih organizacij iz Furlanije-Julijske krajine, Zveze združenj borcev NOV Slovenije in Hrvaške ter iz Koroške Zveze socialističnih borcev za svobodo, Deželne zveze avstrijskih borcev odpora in žrtev fašizma, ÖVP-jevska združenja političnih preganjancev, Zveze koroških partizanov in Zveze slovenskih izseljencev.

Udeležence srečanja sta pozdravila koroški deželni glavar Leopold Wagner in celovški župan Leopold Guggenberger.

V poročilih posameznih delegacij so ugotovili, da povezujejo sodelujoče organizacije mnogi skupni interesi, med njimi posebej še borba proti naraščanju neonacizma in prizadevanja za mir in razoroževanje.

Na srečanju so opozorili na to, da naj se tradicije protifašističnega odpora posredujejo mladini in se izgrajujejo prijateljski odnosi med vsemi tremi državami. Sodelujoče organizacije se bodo na svojem področju delovanja z vsemi močmi zavzemale za to.

V poročilih so nadalje ugotovili, da imajo pri utrjevanju dobrososedskih odnosov med tremi sosednjimi državami predvsem tudi narodne manjšine odlično vlogo. Delegacije zato s poudarkom podpirajo vsa prizadevanja narodnih manjšin, ki živijo v prostoru Alpe-Jadran, za izboljšanje svojega položaja kot narodne manjšine. Zveza koroških partizanov in Zveza slovenskih izseljencev sta še posebej opozorili na položaj koroških Slovencev in njihova prizadevanja za uresničitev člena 7 avstrijske državne pogodbe.

Sodelujoče organizacije soglašajo v prepričanju, da taka in podobna srečanja predstavljajo pomemben prispevek k ohranitvi miru in dobrososedskih odnosov v Evropi.

Udeležence srečanja je pozdravil tudi deželni glavar Wagner

Ostal nam bo zgled borca za narodne pravice

Ob smrti Janka Ogrisa

Čeprav smo vedeli, da Janko Ogris, po domače stari Miklavž v Bilčovsu, trpi za hudo boleznijo, nas je vest o njegovi smrti močno pretresla. Umrl je v noči od torka na sredo v starosti 84 let.

S smrtjo Janka Ogrisa smo koroški Slovenci izgubili eno najvidnejših osebnosti našega narodno-političnega življenja, saj smo ga vsi poznali in cenili njegovo nesebično prizadevanje za obstoj naše narodne skupnosti na Koroškem. Posebno mladina je v njem spoznavala svoj vzor, starejši pa smo vedno znova občudovali njegovo neusahljivo moč in vsestranske sposobnosti, ki jih je pokojnik razdajal za našo skupno korist.

Življenje Janka Ogrisa je teklo v zelo razburkanem času, v obdobju velikih gospodarskih kriz in dveh svetovnih vojn. Toda Janko Ogris nikdar ni klonil, čeprav je večkrat moral na novo graditi svojo eksistenco in celo prelivati kri za tuje interese. Kljub temu je vedno bil na mestu, kadar je šlo za naše narodne interese. Že v letih po prvi svetovni vojni je bil med tistimi, ki so obnovili Slovensko prosvetno zvezo, kar je potrjevalo njegovo kulturno zavest, namreč, da narod brez kulture ne more obstojati. Kolikokrat smo prisluhnili njegovim prepričljivim in ognjevitim govorom ob raznih priložnostih! Res, Janka Ogrisa smo srečavali povsod: v kulturi, v gospodarstvu in v politiki. Bil je občinski tajnik, podžupan, deželni poslanec, kandidat DFDL, svetnik v deželni kmetijski zbornici, podpredsednik in nato častni predsednik Slovenske prosvetne zveze, v domači občini pa je sploh bil osrednja osebnost celotnega kulturno-gospodarskega življenja, zlasti v SPD „Bilka". To je le nekaj od številnih funkcij, ki jih je pokojnik opravljal v domačem kraju in v naši širši domovini. Končno naj še naglasimo njegovo zavest, kaj pomeni tiskana beseda, pisana zgodovina. Kajti Janko Ogris je bil najzvestejši dopisnik Slovenskega vestnika in kot tak naš kronist dogajanj v Bilčovsu in na Gurah.

Tako kot številne slovenske družine na Koroškem, je tudi Janko Ogris v času nacizma moral zapustiti svoj dom in v taboriščih Schwarzenberg, Frauenaurach in Eichstätt prebil strahote nacizma. Po zlomu Hitlerjeve Nemčije se je Janko Ogris v okviru Zveze slovenskih izseljencev posebno zavzemal za popravo škode bivših slovenskim izseljencem.

Janka Ogrisa ni več med nami, toda med nami je ostal njegov plemeniti lik neustrašnega borca za naše narodne pravice. Kot takega ga bomo ohranili v trajnem spominu.

DOLANC O AVSTRIJSKO-JUGOSLOVANSKIH ODNOSIH:

Zdaj je primeren čas

za reševanje manjšinskih vprašanj

Na povabilo Rennerjevega inštituta je prejšnji teden predaval na Dunaju član predsedstva CK ZKJ Stane Dolanc o socialističnem samoupravljanju in neuvrščeni politiki Jugoslavije. Njegovim izvajanjem je prisluhnilo več sto ljudi, med njimi tudi vodilni predstavniki političnega življenja Avstrije.

Med bivanjem na Dunaju je Staneta Dolanca sprejel tudi zvezni kancler Bruno Kreisky, prav tako pa je Dolanc razgovarjal tudi z zunanjim ministrom Willibaldom Pahrom ter z vodilnimi predstavniki SPÖ. V pogovoru, ki je trajal več kot uro, sta Kreisky in Dolanc obravnavala aktualna mednarodna vprašanja ter razpravljala o dvostranskih odnosih. V tem okviru je bilo govora tudi o problemu slovenske in hrvaške narodne manjšine v Avstriji ter je Dolanc podobno kot prej na predavanju naglasil, da Jugoslavija pričakuje izpolnitev manjšinskih določil državne pogodbe, kajti „odnosi med Avstrijo in Jugoslavijo še nikoli niso bili tako dobri, kot so zdaj, zato je čas za reševanje problemov narodnih manjšin še posebno primeren".

V svojem predavanju je Dolanc, ko je govoril o obdobju po Titu, naglasil, da praznina, ki je nastala po predsednikovi smrti, ni povzročila socialnih pretresov in tudi ni spremenila temeljne jugoslovanske politične usmeritve. „Zato Tito za nas ni le zgodovina, ki je za nami, marveč tudi prihodnost, ki jo ustvarjamo."

Obširno je orisal povojni razvoj Jugoslavije in njenega socialističnega samoupravnega sistema ter neuvrščene politike, ki je — kakor je dejal predavatelj — v bistvu izraz avtentičnega značaja na samoupravljanju temelječe družbe. Poslušalce je seznanil tudi z vzroki nedavnih dogodkov na Kosovu, sicer pa se je zavzel za čimboljše odnose z vsemi sosedi na osnovi medsebojnega spoštovanja suverenosti, celovitosti in nevmešavanja v notranje zadeve.

V skupščini SRS

O ZAMEJSKIH SLOVENCIH

Komisija za mednarodne odnose skupščine SR Slovenije je na seji v torek obravnavala tekoča vprašanja slovenskih narodnostnih skupnosti v zamejstvu. Pri tem so dali poseben poudarek vprašanju gospodarskega razvoja zamejskih Slovencev ter v tej zvezi v poglobljeni razpravi posvetili pozornost zlasti vlogi slovenske narodnostne skupnosti kot vzpodbudnika in povezovalnega dejavnika pri nadaljnjem razvoju gospodarskega sodelovanja.

V nadaljevanju seje so delegati podprli osnutek družbenega dogovora o znanstvenem, tehničnem, prosvetnem in kulturnem sodelovanju SR Slovenije s tujino, ki ga je pripravil izvršni svet. Pri tem so poudarili, da gre za samoupravni dogovor, s katerim bodo prispevali k dosegi višje stopnje pri uresničevanju, spremljanju in vrednotenju tega mednarodnega sodelovanja.

SREČANJE BORČEVSKIH ORGANIZACIJ ALPE-JADRAN:

Spoštovanje in zaščita manjšin

pomenita nov poraz nacifašizma in zmago demokratičnih idealov

Na sobotnem srečanju protifašističnih odpornih organizacij in združenj žrtev fašizma in vojne iz treh sosednih držav je bilo — kakor poročamo že na 1. strani — poleg čuvanja tradicij protifašističnega boja in zavzemanja za mir vseskozi prisotno tudi manjšinsko vprašanje. To gotovo ni naključje, marveč izhaja iz dejstva, da v vseh treh državah živijo narodne manjšine, ki so med zadnjo vojno še posebno občutile na svoji koži nasilje nacifašizma in so se zato tudi aktivno vključile v oboroženi protifašistični narodnoosvobodilni boj.

Posebno obširno sta zavzela k manjšinski problematiki stališče predsednik Zveze koroških partizanov Janez Wutte-Luc in predsednik Zveze slovenskih izseljencev Jože Partl. Predsednik ZKP je opozoril na veliki prispevek, ki smo ga doprinesli koroški Slovenci v oboroženem boju proti fašizmu in ki so ga tik po vojni tudi merodajni avstrijski politiki priznali kot izpolnitev obveznosti v smislu moskovske deklaracije, da mora Avstrija sama doprinesti primeren delež k osvoboditvi izpod nacizma.

„Zato smo bili koroški partizani po zmagi nad nacizmom prepričani, da smo si z našo borbo končno priborili vse naše narodnostne pravice," je dejal tov. Wutte. **„Toda bili smo močno razočarani, kajti na žalost tudi v novi avstrijski republiki nismo bili deležni tistega spoštovanja, ki bi nam pripadalo glede na vse žrtve, ki smo jih doprinesli k ponovni vzpostavitvi avstrijske države. Kljub naši oboroženi protifašistični borbi koroški Slovenci namreč danes še vedno nimamo narodnostnih pravic, ki nam gredo po členu 7 avstrijske državne pogodbe."**

Predsednik ZSI, ki je orisal predvojne priprave in v dobi nacizma začeto „dokončno reševanje" koroškega vprašanja, to je likvidacija slovenske narodne skupnosti, je omenil tudi težave in neenakopravno obravnavanje, ki so mu bile slovenske žrtve nacizma izpostavljene tudi še v povojni dobi v boju za popravo škode. Dejal je, da omenja te stvari zato, ker smo koroški Slovenci za take krivice posebno občutljivi, saj smo jih doživljali že v vsej svoji zgodovini.

Ravno zaradi tega bivši pregnanci v boju za popravo škode nismo videli le materialne plati, marveč smo imeli in še imamo pred očmi zlasti vso tisto neizmerno škodo, ki smo jo koroški Slovenci utrpeli na narodnem telesu in na področju naše kulturne ustvarjalnosti," je naglasil tov. Partl. **Popravo te škode pa vidimo samo v resničitvi dejanske in vsestranske enakopravnosti slovenske narodne skupnosti na Koroškem, v dosledni izpolnitvi člena 7 avstrijske državne pogodbe in drugih mednarodnih dokumentov, ki govorijo o človekovih pravicah in manjšinski zaščiti, in sicer na celotnem ozemlju, kjer avtohtono živimo."**

Govornik delegacije iz Slovenije in Hrvaške Marjan Lenarčič je poudaril vlogo narodnih manjšin pri razvijanju meddržavnih odnosov in menil, da so pri sodelovanju borcev in žrtev vojne vedno posvečali posebno skrb Slovencem v Italiji, Slovencem in Hrvatom v Avstriji ter Italijanom v Jugoslaviji, ker se zavedajo, da le dosledno izpolnjevanje vseh mednarodnih obveznosti do narodnosti omogoča demokratični in trajen prijateljski odnos med državami tega področja.

„Z zadovoljstvom zato danes ugotavljamo, da sta med petimi avstrijskimi organizacijami, ki so gostiteljice tega srečanja, enakopravno udeleženi tudi Zveza koroških partizanov in Zveza slovenskih izseljencev, v katerih so včlanjeni avstrijski državljani slovenske narodnosti," je ugotovil tov. Lenarčič. **„Že dosedanje delovanje teh dveh organizacij v Avstriji in pa njune sodelovanje z organizacijami naroda večine nam daje upanje, da se bodo tudi v Avstriji borčevske organizacije in pa organizacije žrtev vojne potegovale za enakopravnost Slovencev in Hrvatov v Avstriji, kot to delajo že ves čas po vojni demokratične in borčevske organizacije v sosednji Italiji. Tudi na ta način se bo utrjevala in širila fronta miru in demokracije v tem delu Evrope. Saj je zgodovina že neštetokrat dokazala, da vsaka diskriminacija naroda in njegovih pravic predstavlja krepitev nacionalističnih in nacifašističnih elementov, ki so vedno povzročali mednarodne napetosti, vojne in strahovladja."**

Predstavnik delegacije iz Furlanije-Julijske krajine Frederico Vincenti je prav tako naglasil pomembno mesto manjšin v odnosih med državami ter pri tem omenil tudi tozadevne obveznosti iz sklepne listine helsinške konference, ki se nanašajo na spoštovanje manjšin ter zaščito njihovega jezika in njihove tradicije. To spoštovanje in ta zaščita pa pomenita še enkrat poraz nacifašizma ter zmago demokratičnih idealov, kajti za oba je bistveno jamstvo vsem, da se svobodno izražajo in udejstvujejo, tudi tistim, ki govorijo v jeziku, ki je drugačen od jezika večine njihovih državljanov.

„Za nas so manjšine živ člen v dinamiki sodelovanja med tremi sosednjimi državami, ki jih meje ne ločijo, temveč združujejo," je ugotovil tov. Vincenti. **„Te manjšine so za nas sredstvo, s katerim se uresničuje prelivanje kulture, solidarnosti, prijateljstva in miroljubnih čustev. Žal pa, čeprav ta čustva prevejajo večino naših ljudi, obstajajo še vedno šovinistične skupinice, ki skušajo spodkopavati prijateljske odnose med našimi tremi državami. Pri tem se zatekajo tudi k skrunjenju, mazanju in žaljenju spomenikov in spominskih obeležij, ki spominjajo na žrtve vojne, na padle v boju proti nacifašizmu. Z akcijami terorističnega kova so preživeli oboževalci nacifašizma delovali ne samo na tržaškem področju, temveč tudi na Koroškem ter s tem pokazali svoj pravi barbarski in nekulturen obraz."**

Kakor v poročilih posameznih delegacij, tako je bilo o manjšinskem problemu govora tudi v diskusiji. Tako je na primer podpredsednik Zveze združenj borcev NOB Slovenije Bogo Gorjan naglasil, da moramo pri obravnavanju mednarodnih odnosov in pri ocenjevanju boja za mir pravilno ovrednotiti tudi položaj narodnih manjšin, ki pomenijo obogatitev teh odnosov — vendar le tedaj, če imajo vse pravice in jim je zagotovljena vsestranska enakopravnost. **Kajti če ni glas manjšine enakopraven z večino, se ne more uveljaviti. Kot posebno pomembno je tov. Gorjan naglasil dejstvo, da je bila slovenska manjšina v sosednjih državah med zadnjo vojno na strani demokracije in aktivna v borbi proti nacifašizmu, kar ji brez dvoma daje določeno težo.** Sicer pa se je zavzel za vključevanje manjšin v dialog med državami in v boj za mir.

Predsednik ZSO dr. Franci Zwitter, ki je zborovanje pozdravil v imenu obeh osrednjih slovenskih organizacij, pa je kratko spregovoril tudi o trenutnem položaju slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Dejal je, da v sedanji ureditvi ne vidimo izpolnitve člena 7 državne pogodbe, marveč nasprotno revizijo tega dokumenta, zato dosledno odklanjamo zakon o narodnih skupinah in prav tako tudi sodelovanje v sosvetih, ki so del tega zakona. Ko je odgovarjal predsedniku Pawliku, kateri se je zavzel za vstop Slovencev v sosvete, pa je predsednik ZSO dejal, da **nočemo napačno razumeti vabila avstrijskih prijateljev k sodelovanju, vendar moramo povedati, da le prizadeta manjšina sama lahko odloča, kaj ji je v korist in kaj v škodo. Koroški Slovenci smo iskreno za dialog z vlado, da bi dosegli zadovoljivo rešitev vseh odprtih vprašanj. In kakor smo bili v zadnji vojni aktivni v boju proti fašizmu, tako smo tudi danes in v bodoče na strani tistih, ki se borijo za mir in enakopravne odnose med narodi.**

Udeleženci srečanja, ki so mu izmenoma predsedovali predstavniki posameznih delegacij, so na celovškem pokopališču položili vence ob spomeniku žrtvam za svobodo Avstrije in na grobu prvega koroškega partizana Ivana Županca-Johana

FUENS O VELIKOVŠKEM ŠKANDALU:

Prepoved slovenske prireditve

je v nasprotju z določili člena 7

Glavni odbor Federalistične unije evropskih narodnih skupnosti (FUENS) je imel v južnošlezviškem mestecu Leck svoje tradicionalno zasedanje, na katerem so obravnavali predvsem notranja organizacijska vprašanja. V okviru dvodnevne razprave je bilo govora o možnostih boljšega sodelovanja z Evropskim svetom oziroma z evropskim parlamentom v Strasbourgu. Velik poudarek pa so dali tudi izmenjavi mnenj o položaju posameznih narodnih skupnosti.

Med drugim so na zasedanju obravnavali tudi položaj narodnih manjšin v Avstriji. Pri tem sta zastopnika hrvaške in madžarske narodne skupnosti na Gradiščanskem prikazala težke razmere, v katerih delujejo organizacije obeh manjšin; zastopnika NSKS pa sta v svojem prikazu položaja koroških Slovencev opozorila posebej tudi na diskriminacijsko ukrepanje velikovške mestne občine, ki je prepovedala slovensko kulturno prireditev v mestni dvorani.

V zvezi s tem škandaloznim primerom je FUENS poslala velikovškemu županu pismo, v katerem ugotavlja, da je prepoved mestne dvorane za slovensko kulturno prireditev v nasprotju z določili člena 7 avstrijske državne pogodbe, ki pripadnikom slovenske narodne skupnosti jamčijo enakopravno udeležbo na kulturnih ustanovah pod enakimi pogoji kot drugim avstrijskim državljanom. V tem smislu FUENS prosi župana, da v bodoče ugodi podobnim prošnjam organizacij slovenske narodne skupnosti. Prepis svojega pisanja pa je poslala FUENS tudi deželnemu glavarju Wagnerju.

Resnica o sosvetih

Ko je parlament na Dunaju pred nedavnim obravnaval vladno poročilo o „pospeševanju narodnih skupin" (v našem listu smo kratko že poročali), je prišlo poleg stereotipnega ponavljanja znanih neresnic in polresnic o „vzorni" rešitvi manjšinskega vprašanja tudi do prav zanimivih odkritij. Posebno velja to glede sosvetov, ki jih vedno spet hvalijo kot višek demokracije in naklonjenosti napram manjšinam, medtem ko jih prizadete manjšine z edino izjemo gradiščanskih Madžarov (ki pa so tudi že ugotovili, da se jim vstop v sosvete nikakor ni izplačal kot cena za javnopravno priznanje kot manjšina in zato vse druge narodne skupnosti svarijo pred podobnim korakom!) dosledno odklanjajo, kakor tudi zakona o narodnih skupinah ne morejo priznati kot izpolnitev člena 7, ker v resnici predstavlja revizijo tega mednarodnopravnega dokumenta.

Med omenjeno razpravo v parlamentu je zlasti FPÖ-jevski poslanec iz Koroške Jörg Haider spet enkrat „glasno mislil" te izblebetal stvari, o katerih so na merodajnih mestih doslej sramežljivo molčali. Ker vse dosedanje siljenje v sosvete ni rodilo uspeha, je Haider očitno zgubil živce ter je povedal resnico o tej „demokratični ustanovi": zavzel se je namreč zato, da se sosveti nadomestijo „z drugimi kontrolnimi instrumenti".

Sedaj torej vemo, kar smo sumili že od vsega začetka — da sosveti nikakor niso tisti demokratični forum, v katerem bi manjšine zastopale svoje interese, marveč so zamišljeni kot ustanova, preko katere bi vlada izvajala nadzorstvo nad manjšinami; poleg tega pa bi jim služila še za alibi, da bi morebitna opozorila na nerešena vprašanja zavrnila, češ, poglejte, saj se vendar pogovarjamo. Že izkušnje, ki so jih napravili gradiščanski Madžari z enoletnim sodelovanjem v sosvetih, so dovolj poučljive, sedanje Haiderjevo odkritje pa jih le še potrjuje in dopolnjuje, tako, da nam res ni treba biti v dvomu, kaj v resnici pomeni to „širokogrudno darilo", ki ga nam že sumljivo „demokratično" vsiljujejo.

Medtem ko smo koroški Slovenci Haiderju lahko hvaležni za njegovo odkritje, pa je njegova odkritosrčnost pri strankah nasprotno sprožila alarm: kako naj še naprej hvalijo sosvete in z njimi posiljujejo manjšine, ko pa sami razkrivajo njih nedemokratični in protimanjšinski značaj.

Alarmni zvonec je zacingljal tudi pri koroškem ÖVP-jevskem poslancu Aloisu Paulitschu. Haiderjev predlog za ukinitev sosvetov je zavrnil kot „nesmisel" in menil, da je učinkovi-

(Dalje na 7. strani)

Prva dvojezična srednja šola

sad dosledne narodnostne politike v Sloveniji

V sredo je bilo v Ljubljani posvetovanje o dvojezičnosti v narodnostno mešanih območjih SR Slovenije, ki sta ga pripravili komisija za narodnosti skupščine SRS ter komisija za narodnosti in mednacionalne odnose pri SZDL Slovenije, gradivo za posvet pa je pripravil Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani. Posvetovanja, ki je veljalo vprašanjem italijanske narodnosti v treh obalnih občinah in madžarske narodnosti v dveh pomurskih občinah, so se poleg predstavnikov obeh narodnosti udeležili zastopniki in sodelavci vseh tistih ustanov v Sloveniji, ki se neposredno ali posredno bavijo z narodnostnimi vprašanji, prav tako pa so bili povabljeni tudi ustrezni forumi SR Hrvatske.

Ob tem krogu udeležencev je posvet lahko dal odgovor na najrazličnejša vprašanja — teoretična in praktična — pri uveljavljanju dvojezičnosti na območjih, kjer živita italijanska oziroma madžarska narodnost v Sloveniji. Med drugim je bilo govora o opredelitvi dvojezičnih območij, o skupščinah in upravnih organih občin ter njihovi vlogi pri uresničevanju dvojezičnosti, o pravosodju, o financiranju dvojezičnega poslovanja, o dvojezičnosti v združenem delu, o vzgoji in izobraževanju, o vidni dvojezičnosti v obliki javnih napisov in o drugih vprašanjih.

Pri tem pa niso naštevali samo dosežene uspehe, marveč so opozarjali tudi na pomanjkljivosti ter dajali predloge in pobude za še bolj dosledno in vsestransko uresničevanje dejanske enakopravnosti pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti s pripadniki slovenskega naroda. (O posvetu bomo še obširneje poročali — op. ured.)

Kot primeren praktični prispevek k obravnavanju dvojezičnosti pa je bil teden dni pred ljubljanskim posvetom v Lendavi odprt nov prizidek dvojezičnega srednješolskega centra kovinske, pedagoške in ekonomske usmeritve. Dvojezična srednja šola v Lendavi je prva dvojezična srednja šola ne samo v Jugoslviji, marveč sploh v svetu. Nastala je kot rezultat bogatih izkušenj, ki so jih pridobili v 22 letih dvojezičnega šolstva v Prekmurju, obenem pa je tudi sad dosledne narodnostne politike v Sloveniji in Jugoslaviji.

Knjiga-najlepše praznično darilo

Spet smo pred prazniki, spet ogledujemo razne reči, primerne za praznična darila. Verjetno nihče ne bo oporekal, da je najlepše praznično darilo knjiga, ki ne razveseljuje le med prazniki, ampak človeku lahko vse leto nudi razvedrilo ali pa mu je v pomoč pri nabiranju novega znanja. Seveda imamo zdaj v zimskem času za branje največ časa, zato tudi večina knjig izide ob koncu leta. Poleg založb tudi druge ustanove in organizacije zalagajo svoje knjige, večinoma so to koledarji ali letopisi.

Izbire je torej mnogo, saj razne založbe v svojih knjigah ali pa neposredno ponujajo svoje najnovejše izdaje potom primernih prospektov. V tem sestavku se bomo omejili le na našo tradicionalno knjižno zbirko, knjižni dar Slovenske prosvetne zveze, ki bo izšel prihodnji teden. Seveda bomo potem, ko bomo knjige imeli v rokah, o knjižnem daru SPZ še posebej poročali, tokrat pa želimo opozoriti na naslove knjig knjižnega daru SPZ za leto 1982.

Najprej naj omenimo Koroški koledar 1982, ki bo poln zanimivih prispevkov, večinoma napisanih od naših domačinov, prav tako pa bo koledar tudi nekakšen ilustrirani almanah o delu naših organizacij in društev. Z veseljem bralce obveščamo, da je SPZ tokrat spet uvrstila v knjižni dar delo domačega, koroškega pisatelja in sicer Valentina Polanška. V zbirki bo namreč 1. del romana „Bratovska jesen" v katerem avtor opisuje partizanstvo na koroškem oz. njegovi ožji domovini.

Nadaljnji leposlovni prispevek knjižnega daru SPZ, je zbirka pesmi Simona Gregorčiča, pri čemer gre za ponatis njegove zbirke „Zlata knjiga", kar bo brez dvoma razveselilo številne ljubitelje poezije goriškega slavčka. Kot vsako leto, knjižni dar SPZ zajema tudi knjigo za mladino, tokrat je v le-tem zastopan slovenski pisatelj Smiljan Rozman in sicer s knjigo „Ta glavna Urša". Za strokovno knjigo pa so pri SPZ zbrali nekaj za sodobno ženo — delo Andreje Grum, knjigo, ki nosi naslov „Hitro pripravljene jedi". To je priročnik, ki bo posebno dobrodošel vsem ženskam, ki so zaposlene in jim je sleherni nasvet za hitro pripravo jedi zelo koristen. Poleg knjig pa bodo naročniki, oziroma kupci knjižnega daru SPZ dobili tudi faksimilno fotografijo pisatelja in pionirja slovenske književnosti Frana Levstika.

Tako bo prihodnji teden ljubiteljem lepe slovenske knjige Slovenska prosvetna zveza nudila pet knjig raznovrstnega čtiva — in vse to skupno za samo 250 šilingov, kar je dejansko darilo, če pomislimo, da v običajni knjižni prodaji danes večina knjig presega ceno za katero pri SPZ lahko dobite več knjig. Kot po navadi, bo knjižni dar SPZ tudi letos na voljo pri krajevnih slovenskih prosvetnih društvih, v pisarni SPZ in v knjigarni „Naša knjiga" v Celovcu, v Ljubljani pa bo Koroški koledar na voljo pri zastopstvu zamejskega tiska ADITU, Gradišče 3.

Ob tej priložnosti pa bralce opozarjamo na velik izbor leposlovnih in drugih knjig, ki jih ima na prodaj knjigarna „Naša knjiga" v Celovcu. Tu naj še posebej opozorimo na knjigo Florjana Lipuša „Zmote dijaka Tjaža" in na knjigo Karla Prušnika-Gašperja „Gamsi na plazu", saj sta obe knjigi letos doživeli svojo tretjo izdajo in prevod v nemščino.

Ob letošnjih božičnih in novoletnih praznikih svetujemo, da svojim sorodnikom, prijateljem in znancem poklonite knjižno darilo, saj jim boste s tem napravili veliko veselja.

Diskuzije

„Literarna kavarna" v Celovcu, ki predstavlja nekakšen diskuzijski forum, je po sili razmer zamenjala svoje prostore in našla domicil v domu umetnikov oz. mestni hiši mesta Celovec. V prostorih imenovanih zgradb so izvedli že nekaj prireditev, na katerih so v glavnem razpravljali o položaju pisatelja v Avstriji, pri čemer so udeleženci ugotovili, da njihov položaj ni rožnat in zato od pristojnih vladnih forumov upravičeno zahtevajo večje razumevanje in vključevanje besednih ustvarjalcev v družbenopolitično dogajanje.

Na enem izmed večerov prejšnjega tedna je sodeloval tudi koroški pesnik Valentin Polanšek, ki je na literarnem večeru skupaj z drugimi pesniki bral svoje ljubezenske pesmi, zatem pa še z Obirskim ženskim oktetom predvajal slovenske ljubavne melodije, potem pa je sodeloval tudi v diskuziji, na kateri je obrazložil položaj slovenskega avtorja na Koroškem.

Prireditve so potekale v okviru petletnega jubileja „Literarne kavarne", pri čemer so naglasili, da kljub težavama niso obupali in še vedno prirejajo večere z literarno aktualnimi problemi.

25. letnik Idrijskih razgledov

„Med slovenskimi krajevnimi zborniki ima zbornik Idrijski razgledi pomembno in častno mesto", je zapisano v uvodni besedi zbornika Idrijski razgledi, ki so pravkar izšli kot jubilejna izdaja njegovega četrtstoletnega izhajanja. Idrijske razglede izdaja Mestni muzej v Idriji. Sprva so Idrijski razgledi izhajali kot trimesečna revija, od leta 1977 dalje pa kot letni zbornik, so ena izmed najstarejših povojnih revij na Primorskem, verjetno pa tudi v širšem slovenskem prostoru.

Čeprav je revija oziroma zbornik Idrijski razgledi večkrat prišel v finančne težave, zajema širok krog bralcev, saj njegova naklada presega število tisoč izvodov, kar je za občino, ki ima le 17.000 prebivalcev, izredno visoko. Idrijski razgledi obravnavajo različne tematike, vendar se v glavnem nanašajo na zgodovino Idrije in njene okolice, kakor tudi s sodobno problematiko. Tako tudi jubilejni zbornik objavlja zanimive prispevke kot so „Prerez skozi krizno obdobje rudnika živega srebra Idrija", „Mineralno bogastvo idrijske občine", „France Bevk na Cerkljanskem", „400 let idrijske osnovne šole" in druge. Potem je poleg ilustracij še fotografska dokumentacija stare Idrije s komentarji. Jubilejni letnik zbornika je uredil Jože Čar, med sodelavci pa so Marko Cigale, Niko Jereb, Jože Pfeifer, Stanko Majnik, Slavica Pavlič, Tomaž Pavšič in drugi, katerih prispevki so objavljeni na skupno 235 straneh običajnega revijalnega formata.

Zbornik lahko naročite na naslovu: Idrijski razgledi, YU-65280 Idrija p. p. 11 ali pa v knjigarni „Naša knjiga" v Celovcu.

13. Koroški kulturni dnevi

OD 28. DO 30. DECEMBRA 1981
10.-OKTOBER-STRASSE 25 - CELOVEC - MOHORJEVA

S P O R E D

● PONEDELJEK 28. 12. 1981

19.00 **Otvoritev 13. Koroških kulturnih dni**
19.15 Rudi Rizman: **Narodnost kot družbeno vprašanje**
19.45 Delovna skupina Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani: Odnosi med manjšino in matico. Pogled na sodelovanje Slovenije s slovensko narodnostno skupnostjo v Avstriji

● TOREK 29. 12. 1981

9.00 Franci Zwitter, Matevž Grilc: **Informacija o položaju slovenske narodne skupnosti na Koroškem**
10.00 Wolfgang Holzinger: **„Asimilacija": O tipologiji manjšinske politike — Oblike in pojavni načini medetničnih odnosov v modernih družbah**
11.00 Albert Reiterer: **O sociologiji manjšin v Avstriji**
14.30 Feliks J. Bister: **Odnos katoliške cerkve do slovenske narodne skupine na Koroškem po drugi svetovni vojni**
15.30 Štefka Vavti: **Zunanji in notranji dejavniki asimilacije pri Slovencih na Koroškem. Mesto narodne in politične zavesti Slovencev v boju proti visoki stopnji asimilacije**
16.30 Franci Zwitter: **Nove kulturne dejavnosti kot možna oblika pomoči za lažjo identifikacijo z lastno narodno skupnostjo**

● SREDA 30. 12. 1981

9.00 Gospodarski odbor ZSO, Gospodarski odbor NskS: **Oblike regionalnega gospodarskega sodelovanja kot možna oblika strategije proti asimilaciji slovenske manjšine na Koroškem**
10.00 Delovna skupina:
Nacionalna in politična zavest slovenskega prebivalstva Globasnice. Etnopsihoanalitična študija
11.00 Anselm Skuhra: **Raziskava o Bilčovsu s posebnim ozirom na slovensko manjšino**

Pripravljalni odbor KKD

Izšla bo nova številka Mladja

Prihodnji teden, tako nam sporoča interesna skupnost Mladja, bo izšla nova številka te slovenske literarne revije na Koroškem. V njem bodo zastopani z literaturo Jože Blajs, Jožica Čertov, Herman Germ, Maja Haderlap, Janko Messner, Kristjan Močilnik, Jani Oswald in Štefka Vavti. O družboslovju pišejo Feliks J. Bister, Janko Messner, Mirko Messner in Helmut Scharf, slednji kot gost Mladja. S kritiko se ukvarjajo Janko Messner, Vida Obid in Jani Oswald. Z likovnimi prispevki pa so zastopani France Godec, Nežika Novak, Karl Vouk in Tomo Weiss, medtem ko je s kompozicijo zastopana Marinka Lugarič.

Naročila sprejemamo v knjigarni „Naša knjiga" v Celovcu, v Mohorjevi knjigarni in klubih slovenskih študentov na Dunaju, Gradcu in v Celovcu. Menda bo to zadnja številka, ki jo izdaja interesna skupnost Mladja, ker odgovorni želijo še letos formirati novi uredniški odbor, ki bo poslej izdajal in urejal Koroško mladje.

DR. ANTON SVETINA 2

Prispevki k zgodovini Lipe nad Vrbo

Vsebina te listine je za zgodovino slovenske Koroške pomembna, ker se je v cerkvi sv. Miklavža v predmestju Beljaka opravljala v času, ki ga opisujemo, služba božja tudi v slovenskem jeziku.

Župna cerkev v Lipi nad Vrbo je imela svoje cerkveno posestvo v naselju Sreje (Rajach). Iz urbarja iz leta 1580, ki je ohranjen za to posestvo, je razvidno, da je obstajalo to cerkveno premoženje iz dveh podložnih kmetij in iz ene njive, enega vrta ter treh travnikov s pravico do dveh košenj. V urbarju je nadalje vpisano, da sme vikar pobirati od faranov tako imenovano posmrtnino (Sterberecht), in sicer: če umre gostilničar ali gostilničarka, enega kapuna, če pa ga pri hiši nimajo, v denarju 18 krajcarjev. Od kajžarja ali kajžarice v denarju 9 krajcarjev, od posla pa 6 krajcarjev, za obhajanje bolnikov od odraslega 3 krajacarje, od otroka pa 1 krajcar in dva denariča.

Iz tega časa je ohranjen tudi seznam bire, ki jo sme pobirati vikar v Lipi. Vsak moški faran mora prispevati en koš (Burden) sena, toliko repe, kolikor se rabi v enem dnevu za kuho, in po en hlebček sira ali v gotovini dva krajcarja. Za krst otroka dobi polič vina, za krst nezakonskega otroka v gotovini 8 krajcarjev, nezakonski otroci duhovnikov pa so prosti plačila. Podpisan je Urh (Udalricus) Pacher, Vicarius zu Lindt.

Vikar v Lipi je imel tudi pravico sekanja drv v gozdu, ki je bil last soseske v Lipi. To izhaja iz spora, ki je nastal leta 1625 med podložnikom nadžupnije sv. Miklavža v Beljaku Martinom Gleinigom in med sosesko v Lipi, ker je Gleinig uveljavljal zasebno lastništvo nad spornim gozdom, soseska v Lipi pa je temu ugovarjala. V tej pravdi je po nalogu ljubljanskega stolnega kapitlja dne 8. januarja 1626 vikar in škofijski komisar pri sv. Miklavžu v Beljaku zasliševal priče. Pri tem zaslišanju je bil kot zastopnik grada in gospostva Landskron navzoč oskrbnik tega gospostva Krištof Schneeweiss. Med pričami, ki so izpovedale v prid soseske, so bili trije sinovi bivšega vikarja v Lipi Urha Pacherja, 74-letni Andrej, 55-letni Pavel in 45-letni Anton, ki so izpovedali, da je njihov oče 40 let služboval kot vikar v Lipi in ves ta čas dobival drva za kurjavo iz tega gozda.

Pri posvetu, ki je bil dne 7. junija 1540 v župnišču nadžupnije sv. Miklavža v Beljaku ob navzočnosti zastopnika stolnega kapitlja v Ljubljani v raznih zadevah beljaškega cerkvenega okrožja, je bilo vikarju šmiklavške nadžupnije naročeno, naj župnijo Lipa izroči duhovniku Blažu (Blasius), ki je na tem službenem mestu listinsko izkazan še v letu 1564. Priimka tega duhovnika v listinskih virih ljubljanskih škofijskih arhivov nisem mogel ugotoviti. Zdi se, da sta bila med leti 1540 in 1580 v župniji Lipa nekaj časa dva vikarja, katoliški in luteranski. Vikar Urh Pacher, ki je imel kopico otrok in ki je v urbar župnije zapisal, da za nezakonske otroke duhovnikov ni treba pri krstu plačevati štolnine, kar je edinstven primer, je bil po vsej verjetnosti že pripadnik nove luteranske vere.

Tu pa smo že v dobi reformacije in protireformacije, ko prebivalstvo ni bilo le versko razdvojeno, temveč tudi pod gospodarskim pritiskom protestantskih fevdalcev. Tu so prednjačili luteranski oskrbniki gradu in gospostva Landskron. 20. septembra 1586 se je ljubljanski stolni kapitelj pritožil zoper oskrbnika gospostva Landskron Amlacherja da je v župniji Lipa od cerkvenih podložnikov pobral ves davek in zakupnino v znesku 11 goldinarjev v župnijah Šentrupert in Skočidol pa je odstavil tamkajšnje katoliške vikarje in na njihovo mesto postavil luteranske predikante. Na te pritožbe je izdal nadvojvoda Karl v Gradcu lastniku grada in gospostva Landskron grofu Jerneju Khevenhüllerju kot odvetniku vseh župnij beljaškega cerkvenega okrožja ukaz, da mora ščititi tamkajšnje vikarje, sicer bo nadvojvoda vse te cerkve nasilno zaplenil in vse katoliški cerkvi nasprotne predikante po svoji všečnosti odstavil. Ta ukaz deželnega kneza pa ni mnogo pomagal, ker je ljubljanski stolni kapitelj dne 27. maja 1589 vložil novo pritožbo na nadvojvodo Karla v Gradcu zoper grofa Jerneja Khevenhüllerja, da imenovani lastnik gradu in gospostva Landskron odstavlja v župnijah Lipa in Dvor katoliške duhovnike. V tej tožbi je stolni kapitelj predlagal, naj nadvojvoda za razsojo tega spora določi tri komisarje, in sicer prošta v Velikovcu Gregorja Lapirida, dež. upravitelja Koroške Ivana pl. Bosaga in deželnega vicedoma Hartmana Zieglla, ki naj določijo v Beljaku primerno sodno mesto in v stvari razsodijo.

29. aprila 1611 je vložil oskrbnik gradu in gospostva Landskron Krištof Schneeweiss na ljubljanski stolni kapitelj tožbo zoper svojega gospodarja grofa Jerneja Khevenhüllerja, da mu ta dela težave pri namestitvi Baltazarja Bozentiča za vikarja župnije Lipa. Ta primer kaže samovoljno delovanje oskrbnika Schneeweissa. Za leto 1611/12 je namreč listinsko izkazan kot vikar župnije Lipa Jernej Kos, zaradi katerega pa je v letu 1611 tekla pravda med lastnikom grada Landskron Jernejem Khevenhüllerjem pl. Aichelberg, grofom Frankhenburškim in baronom Landskrona in Vernberka in med ljubljanskim stolnim kapitljem.

(Dalje v prihodnji številki)

Delovna mesta v Rebrci so zagotovljena

Tovarna celuloze v Rebrci je že dolga desetletja gospodarska hrbtenica Železne Kaple in okolice, ne samo za delavce, temveč tudi za kmete, drvarje in seveda tudi obrtnike. Prejšnji župan Lubas je ob neki priliki dejal, da od tovrne celuloze živi 50 % Železne Kaple. Z odgovornimi možmi „Tovarne celuloze Obir" in predstavnikom delavcev smo se pogovarjali o trenutnem položaju tovarne in o nadaljnjem razvoju.

Obratovodja Friedrich Haller je že od mladih nog povezan s tovarno, saj je od leta 1939 v njej zaposlen. Dobro pozna podjetje, s katerim je preživel že tri krize, leta 1956, 1964 in 1978. Zadnja je po njegovih izjavah bila najhujša. Cena celuloze je bila čisto na tleh, odvzema pa ni bilo.

Sedaj si je podjetje že kar dobro opomoglo. „V trenutku gre le za vsakdanje probleme, ki jih je mogoče interno rešiti. Ni gospodarske krize. Prvo leto je bilo seveda težavno, prvotne izgube pa smo že pokrili. Smo že aktivni", je dejal obratovodja Haller.

Zaradi krize v žagarski industriji celulozna industrija lažje in ceneje

Inž. Peter Kuchar in Friedrich Haller

pride do surovin, v glavnem do smrekovega lesa. Inž. Peter Kuchar, ki je že dolga leta odgovoren za nakup lesa v tovarni pravi: „Bolj ugodno na lesnem sektorju še ni moglo zgledati, toliko lesa v zadnjih 40 letih še ni bilo na našem skladišču." Popolnoma nejasno pa je, kakšen bo položaj v 5 mesecih ali pozneje. Ker je skladišče že prenapolnjeno je podjetje v teh dneh do februarja ustavilo dovoz lesa s strani velikih prekupčevalcev. Za domače kmete in za gozdne lastnike ta ukinitev ne velja. Skupno ima tovarna „Obir" več kot 1000 dobaviteljev lesa, od tega pa jih je okoli 300, predvsem malih in srednjih kmetov, iz neposredne okolice Železne Kaple in drugih predelov Koroške. Ti dobavitelji skrbijo za približno 20 odstotkov surovine, je povedal Peter Kuchar. Po njegovih informacijah porabi tovarna dnevno 700 m³ lesa in to nepretrgoma tudi v sobotah in nedeljah. Za leto 1982 pa je oskrba s surovino zagotovljena. Kuchar pravi: „Skupaj s kmečko zbornico in zastopniki lesnega gospodarstva smo se dogovorili za cene v prihodnjem letu."

ODVZEM CELULOZE JE ZAGOTOVLJEN

Pred tremi leti je težka kriza prizadela tovarno, skoraj leto dni so bili delavci brez dela, naposled pa še odpuščeni. Sedaj dela okoli 200 delavcev že več kot dve leti pod novimi lastniki Slovenija papir, ki je udeležena s 70% in Donau Finanz (30%). Novega poslovodjo tovarne dipl. inž. Feliksa Wieserja smo vprašali v koliko so zagotovljena delovna mesta v tovarni celuloze, ki leži v pokrajini s tradicionalno visoko brezposelnostjo. Poslovodja Wieser je menil, da je sedanja lastniška konstrukcija edina realistična, ki more zagotoviti podjetju obstoj. Zakaj? „Ker je vprašanje odvzema več ali manj rešeno, in to je bistveno vprašanje." V trenutni situaciji in v prihodnjih letih ne vidi resne ogroženosti delovnih mest v Rebrci.

„Tovarne v Sloveniji potrebujejo okoli 70.000 ton celuloze tega tipa, ki ga proizvajamo v Rebrci. Naša kapaciteta pokriva le polovico potreb v Sloveniji. Preko Slovenija papirja so vložila v Rebrci svoja sredstva štiri največja podjetja slovenske papirne industrije, to je naša največja garancija". Tudi zaradi plačilne bilance v letošnjem letu ni prišlo do večjih zastojev, tako da odgovorni možje v Rebrci tudi s te strani ne vidijo velikih težav.

Dodal pa je, da bi bil nerealističen, če ne bi upošteval faktorjev, na katere ne more vplivati ne Avstrija in ne Jugoslavija. „V kolikor bi prišlo do znatnega padca cene celuloze, bi bila tovarna v novi krizi. Morali bi se ponovno vprašati ali prenehati s proizvodnjo ali pa producirati naprej z velikimi izgubami. Takšni vzroki bi bili nove tehnološke rešitve, ki strašno dvignejo produkcijo oz. če se bi iz drugih vzrokov ogromno podražil les.

Po mnenju dipl. inž. Feliksa Wieserja bo naloga lastnikov potem ko se bo tovarna opomogla tudi ta, da se iz tovarne ne bodo odvajala finančna sredstva. Skrbeti bodo morali zato, da se sredstva vlagajo v tovarno, da se dvigne rentabilnost, tako da bo tovarna „Obir" jutri, ko bo gotovo prišlo spet do težav, lažje prebredla takšno krizno situacijo.

Trenutno se trudi podjetje za proizvodnjo 100 ton celuloze na dan, je povedal Feliks Wieser. Spomladi prihodnjega leta pa bo verjetno začel obratovati nov izžemalni stroj, s katerim bo mogoče dvigniti v zadnjem štadiju nad 100 ton dnevno.

Letna produkcija 1981 bo znašala predvidoma 35.000 ton celuloze. Do leta 1986 načrtujejo dvig letne proizvodnje na 45.000 ton. Z nadaljnjimi investicijami pa bodo skušali odpraviti še druga ozka grla v proizvodnem procesu. Trudili se bodo tudi za določeno oplemenitev proizvodnje celuloze, prav tako bodo preverili možnosti predelave odpadkov, kar bi morda zagotovilo nova delovna mesta.

Novega direktorja smo vprašali tudi v koliko bremeni tovarno nakup novih strojev in postavitev nove hale, saj je bilo treba najeti kredite. Povedal je, da dosedaj še ni bilo treba odplačevati kreditov. Od leta 1982 naprej tja do leta 1986 bo treba letno odplačevati približno 20 milijonov šilingov za te kredite. Šele leta 1988 bo vrnjen zadnji šiling.

KAJ PRAVIJO DELAVCI?

Delavci so bili v krizi 1978/79 med prvimi zagovorniki udeležbe Slovenija papir v Rebrci, saj so jo poznali

Alfred Strasser

že kot dolgoletnega odjemalca celuloze. Če bi tedaj tovarna nehala delati, se bi morali ali izseliti oziroma tedensko voziti na delo v oddaljene kraje. Tudi danes je zaposlenih doma v Železni Kapli (48 %), Žitari vasi (32 %), Galiciji (10 %) in Dobrli vasi (4 %), in zaradi delovnega mesta nimajo veliko izbire.

Lastnica in drugi so v krizi valili krivdo na delavce, nekateri so celo zahtevali, da bo plače treba skrajšati na nivo kolektivne pogodbe. Zato so se delavci zavedali, kako težaven bo njih položaj v novem začetku. Doprinesli so res velike žrtve. Plače so bile znižane med 7 % za delavce in 10 % za nameščence, enkrat pa so izpustili zvišanje plače. Predsednik obratnega sveta Adolf Strasser je zato vedel povedati, da ga delavci spet in spet opominjajo, naj poskrbi, da bodo v boljših časih nadoknadili to, kar so v krizi izgubili. Strasser je izrazil tudi upanje, da bodo v prihodnje določene doklade povišali. Na vprašanje, kje se nahajajo plače rebrških delavcev je dejal: „V kemični industriji smo pri plačah bolj na zadnjem repu, v okraju pa ležimo v zgornji tretjini lestvice, posebno zaradi tega, ker smo v naši stroki močno organizirani."

Na vprašanje kaj so najvažnejša vprašanja za delavce je odgovoril Strasser, da sta to ponovna uvedba 40-urnega delovnega tedna kot tudi odprava prisilnih dopustov. Da bi z uvedbo novega stroja ne bili prisiljeni odpustiti delavcev, so bili delavci pripravljeni na zastarelih strojih delati do uvedbe novega stroja 42 ur na teden. Zato že težko čakajo na pomlad, ko bo nekaterim novi stroj olajšal zelo težko fizično delo in bodo delali spet 40 ur tedensko. Prisilni dopusti pa nastanejo zaradi tega, ker je treba dvakrat letno za nekaj dni ustaviti delo in obnoviti in pregledali kotel, v katerem se kuha celuloza. Zato leži delavcem investicija za nov kotel tudi zelo pri srcu.

Pozitivno pa so bili delavci presenečeni, ko se je z novim začetkom občutno spremenil tudi odnos direkcije do delavcev: „pod direktorjem Koseljem smo bili bolj poučeni o načrtih kot prej, pokazal je tudi veliko razumevanja za delavce. Glede narodnostne pripadnosti pa ni bilo nobenih problemov."

KHD SE ZAGANJA PROTI SODELOVANJU MED SLOVENIJO IN KOROŠKO

Omenili smo že velikanski gospodarski pomen tovarne za Žel. Kaplo in za neposredno okolico. Zato smo vprašali poslovodjo dipl. inž. Wieserja kako ocenjuje v tej zvezi napade KHD-ja v zvezi z imenovanjem njega kot novega direktorja „Obirja". Saj mu že vnaprej podtikavajo pristransko zadržanje do delavcev in tovarne zaradi narodnostnih in političnih vzrokov. „Znano je, da je nekaj dni pred izpadom heimatdiensta deželni glavar Wagner na Dunaju izjavil, da je vedno manj ljudi, ki obiskujejo prireditve heimatdiensta in da izgublja vpliv na Koroškem, da ga zato ni treba precenjevati. Kmalu nato je imel KHD sejo in sprejel dve izjavi, v eni izmed njih javno sprašuje deželno vlado, ali je pristala na imenovanje novega direktorja. V tem vidim predvsem napad na gospodarsko sodelovanje med Slovenijo in Koroško, posebno na narodnostno mešanem področju, drugič napad na dež. vlado in na zadnjem mestu še napad na mojo osebo (bil sem samo sredstvo za napad). Ne gre precenjevati njihovega napada, velik del prebivalstva v vzhodnokoroški regiji odklanja takšno postopanje in je za gospodarsko sodelovanje. KHD skuša le izbiti političen kapital iz dejstva, da deluje tukaj mešano podjetje. Vsaka organizacija, ki skuša to gospodarsko vprašanje spolitizirati in ga spraviti v nacionalistično obeležje, hodi mimo socialnih problemov ljudi tega prostora."

Precej presenetljivo za nepoučene je prišlo imenovanje novega direktorja. Zato smo ga vprašali tudi za nekaj njegovih osebnih podatkov, prav tako pa nas zanima kako misli dipl. inž. Feliks Wieser o združljivosti obeh funkcij poslovodje v tovarni Obir in tajnika Zveze slovenskih organizacij.

Feliks je diplomiral na agronomskem oddelku biotehnične fakultete, kjer se je bavil tudi z gozdarstvom in lesarstvom, tam je dobil svoje podlage z kemije ter upogled v nekatere osnovne gospodarske mehanizme. Poleg tega je bil vpisan v ekonomsko fakulteto. Večkratni pristop večinskega partnerja Slovenija papir do njega je bil vzrok, da se je po daljšem premišljevanju le odločil za prevzem te zelo odgovorne funkcije, nam je povedal Feliks Wieser. Osebno je tudi prepričan, da rabi takšno podjetje kot je Obir, ki prodaja svojo proizvodnjo stoodstotno v Slovenijo, več ljudi, ki obvladajo jezik in ki se spoznajo na zakonodajo in ekonomsko situacijo v naši sosednji državi. Nikoli pa se ne bi odločil prevzeti takšne funkcije, če bi podjetje imelo širši trg za svoj produkt, ker bi to bila potem preveč zahtevna naloga.

Na izredni generalni skupščini 1. septembra letos je bil od lastnikov soglasno imenovan za poslovodjo, torej za mesto, ki ga sedaj in še za nekoliko dalj časa opravlja z dosedanjim direktorjem Stanetom Koseljem.

Glede svojega dela kot funkcionar Zveze slovenskih organizacij pa je dejal, da ne vidi problema zaradi združljivosti obeh funkcij. Tudi lastnikom tovarne je nedvoumno povedal, da se svojih političnih prepričanj in funkcij ne bo odpovedal. Vrhu tega pa je prepričan, da kakršnakoli centralna organizacija ne more ocenjevati dogajanj na podeželju, če tam ni prisotna. Tako postane za določene dogodke bolj dojemljiva.

Dipl. inž. Feliks Wieser

Pogovor je pripravil Vinko Wieser

Novo predsedstvo kmetijske zbornice

Na prvem občnem zboru novo izvoljenih mandatarjev kmetijske zbornice so v ponedeljek izvolili novo predsedstvo ter začrtali smernice za prihodnje petletno delovanje. Edino presenečenje pri volitvah je bilo dejstvo, da kot drugi namestnik predsednika s strani socialistov ni bil imenovan prvi kandidat Prettner, temveč Fritz Leitner, ki je kandidiral na 4. mestu. Prettner se je namreč bal, da bi mu očitali kopičenje funkcij. Predsednik je ostal Valentin Deutschmann, prvi namestnik je Peter Forster (oba Bauernbund), 2. namestnik Fritz Leitner (socialistični kmetje). V predsedstvu so še Matthias Winkler, Ernst Vallant, Josef Zechner (vsi Bauernbund) in Alois Huber (svobodnjak).

Deželni glavar, ki je zaprisegel novo vodstvo, se je oglasil k problemu podpore gorskih kmetov in napovedal strankarske razgovore o tem problemu na deželni ravni. Zastopnik Skupnosti južnokoroških kmetov Ignac Domej se je v svojem govoru dotaknil nekaterih točk volilnega programa, med drugim zahtev v zvezi z materinstvom kmetic, poudaril je še enkrat predloge SJK za gorske kmete ter predloge v zvezi s kontingentacijo mleka. Prav tako pa je poudaril, da si enakopravno sodelovanje le more prdestavljati, če se bo upoštevalo v vsem delovanju kmetijske zbornice jezikovni sestav prebivalstva na južnem Koroškem. Poleg Domeja so spregovorili zastopniki vseh ostalih frakcij.

Pri občnem zboru sta bila navzoča tudi kandidata Skupnosti južnokoroških kmetov Ludvik Lesjak in Valentin Kargl ter tajnik Slovenske kmečke zveze Jozi Mečina.

Delegacija ZSM v Sloveniji

Prejšnji teden je obiskala Slovenijo tročlanska delegacija Zveze slovenske mladine s Koroške. Srečala se je z zastopniki Regionalne konference ZSMS, kjer so se pogovarjali o medsebojnih stikih in sodelovanju, obiskali so tudi Socialistično zvezo delovnega ljudstva, kjer so se pogovarjali o mladinskem delovanju. Prvi dan so si ogledali tudi Cankarjev dom ter se srečali z mladimi iz občine Moste Polje, s katerimi ima krajevno združenje ZSM iz Železne Kaple že nekaj let stike. Drugi dan obiska si je delegacija ogledala proizvodnjo v tovarni Krka v Novem mestu in se seznanila z delom tamkajšnje osnovne organizacije ZSMS.

Slovensko prosvetno društvo „Radiše" na Radišah vabi člane in prijatelje društva na

OBČNI ZBOR

v nedeljo 13. decembra 1981 ob 19. uri v kulturnem domu na Radišah.
Po občnem zboru bo predvajanje filma IDEALIST (po Cankarjevi noveli Martin Kačur).

BOŽIČNICA

Prireditelj: SPD „Kočna" v Svečah
Kraj: pri ADAMU v Svečah, v nedeljo, dne 27. 12. 1981, ob 18. uri.
Sodelujejo: otroška igralska skupina, mladinska instrumentalna skupina, mladi recitatorji, moški pevski zbor in tamburaši iz Loč

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu in Združenje staršev na tej šoli

v a b i t a n a

DAN STARŠEV
in
OBČNI ZBOR ZDRUŽENJA STARŠEV

ki bo v soboto, dne 12. decembra 1981. Ob 8.00 uri se bo pričel občni zbor, po občnem zboru pa se bodo starši lahko med 10. in 11. uro pomenili skupno z razredniki o problemih razredov, nato pa še do 12.30 ure individualno s profesorji.

Dnevni red občnega zbora:

1. **Pozdrav in ugotovitev sklepčnosti**
2. **Poročilo predsednika in ravnatelja šole**
3. **a) Poročilo blagajnika in preglednikov računov**
   b) Predpisi o šolskih nalogah in o spraševanju
4. **Debata in razrešnica starega odbora**
5. **Volitev novega odbora**
6. **Sklepanje o spremembah pravil**
7. **Razno**

dipl. trg. Janko Urank
predsednik Združenja staršev

dr. Reginald Vospernik
ravnatelj

V Škofičah ustanovili krajevni odbor ZSO

Prejšnji teden se je v Škofičah zbralo večje število Slovencev na ustanovitvenem sestanku Krajevnega odbora Zveze slovenskih organizacij.

Občinski odbornik in vodja Enotne liste Herman Jäger je med udeleženci pozdravil tudi tajnika ZSO Feliksa Wieserja, predstavnika Slovenskega šolskega društva tov. Einspielerja Francija ter predavatelja Teodorja Domeja.

Na začetku sestanka je tajnik obširneje poročal o trenutni narodno politični situaciji, o skupni odločni zavrnitvi obeh osrednjih slovenskih organizacij, da bi Slovenci vstopili v sosvete ter o prizadevanjih slovenskih organizacij, da bi na vseh področjih v čimvečji meri razvijali oblike samopomoči.

V živahni diskusiji so Škofičani poudarili vso problematiko narodnostnega in socialnoekonomskega položaja slovenskega življa v Škofiški občini in tudi sicer na področju Gur. Diskusijo bi lahko strnili na tri osnovne probleme — na vsem področju, ki obsega občine Škofiče, Hodiše, Bilčovs in del občine Vrba ni nobene predšolske vzgojnovarstvene ustanove — vrtca. Prav zaradi tega je problem predšolske vzgoje potrebno v Škofičah čimprej rešiti. Ustanovaljen je iniciativni odbor.; ki je že začel z ustrezno akcijo tako v občini kot pri Slovenskem šolskem društvu.

Škofiška Posojilnica in zadruga sicer uspešno delujeta, vendar pogrešata boljše sodelovanje z Zvezo slovenskih zadrug v Celovcu. Na račun centrale so bile tudi izrečene kritične pripombe.

Škofičani želijo z zagotovitvijo ugodnejših kreditov razširiti dejavnost zadruge in posojilnice in tako utrditi ekonomsko socialno neodvisnost njenih članov.

Poseben problem so popolnoma neustrezni pogoji za kulturno delovanje društva, ki nima svojih prostorov. Gostuje sicer v gostilni, ki je last Posojilnice, vendar je prostor za prireditve tako neurejen, da je nemogoča redna kulturna dejavnost. Z ugodnimi krediti bi posojilnica to gostišče rada uredila, kar bi tudi kulturnemu društvu omogočilo redno dejavnost. Slovenci v Škofičah so odločeni te probleme sistematično reševati, obenem pa so prepričani, da se bo za to našlo razumevanje tudi na Zvezi slovenskih zadrug v Celovcu.

Na sestanku je bil izvoljen petčlanski krajevni odbor ZSO, ki mu predseduje Ferdi Jäger, v njem pa so še Drago Pörtsch, Ernsti in Valetin Pitschek in Ani Umek.

Za zaključek je prisotnim ob diapozitivih spregovoril še tov. Domej Teodor. Vsi smo z velikim zanimanjem prisluhnili zgodovini koroških Slovencev. Marsikdo se je ob tem spomnil težkih časov po plebiscitu in današnjih problemov, ki jih po 60 letih še vedno občutimo.

Bojan Lubej

šestdesetletnik

Pred dnevi je nam koroškim Slovencem dobro znani nekdanji jugoslovanski generalni konzul v Celovcu, danes predsednik komisije za mednarodne odnose pri skupščini SR Slovenije, Bojan Lubej obhajal svoj šestdeseti življenjski jubilej.

Njegova politična dejavnost se je začela na Koroškem in je tesno povezana z našo narodno skupnostjo na Koroškem. Med koroškimi Slovenci je deloval že za časa NOB kot partizan, pozneje kot diplomat in še danes je tesno povezan z nami, saj je znan kot odličen poznavalec problematike naše narodne skupnosti v Avstriji.

S svojimi bogatimi izkušnjami, ki zadevajo problematiko naše narodne skupnosti in slovenskih narodnih skupnosti v ostalih državah, si je pridobil pomembno vlogo eksperta za usodo Slovencev v zamejstvu. Poleg tega je njegova osebnost pomemben dejavnik pri ustvarjanju jugoslovanske politike dobrososedskih odnosov.

Bojanu Lubeju, velikemu prijatelju koroških Slovencev, ob njegovem prazniku iskreno čestitamo z željo, da bi se tudi v bodoče prizadeval s svojimi izkušnjami ustvarjati bratsko povezanost med koroškimi Slovenci in matično deželo ter čvrstiti medsebojne stike med obema sosednjima državama.

Slovensko prosvetno društvo „Srce" v Dobrli vasi vabi na

KONCERT

ki bo ob priliki 5. obletnice obstoja mešanega pevskega zbora „Srce", v nedeljo 13. decembra 1981 ob 14.30 uri v Kulturnem domu v Dobrli vasi.

Odbor

Miklavževanje v Ločah

V soboto, dne 5. t. m. je priredilo SPD „Jepa-Baško jezero" Miklavžev večer pri Pušniku. Polno pričakovanja so bili otroški obrazi — v marsikaterih očeh je bilo opaziti celo nekaj strahu. Toda, ko je Miklavž sredi tamburašev dostojanstveno korakal v dvorano, se je marsikomu naših malčkov odvalil kamen od srca, kajti neprijetnih spremljevalcev, parkeljnov ni bilo. Tamburaši so mu nato zaigrali in zapeli dobrodošlico v Ločah. Vidno ganjen nad ljubeznivim sprejemomo se je Miklavž zahvalil otrokom, nato pa je pripovedoval svojo zgodbo, katero so z zanimanjem poslušali mladi in stari, saj so jo doslej le redki tako natanko poznali. Ko je posegel po darilih je marsikatero otroško srce hitreje začelo biti. Obdaril je vse otroke, našel za vsakega tople besede, se včasih tudi malo pošalil ali pa kakega tudi dobrohotno posvaril in opomnil. Zelo razveselil se je nad otroškim zborom, ki mu je korajžno in res ubrano zapel nekaj pesmic. Zato obdarovanja kar ni hotelo biti konec, saj so tudi ti mali slavčki, kot tamburaši dobili vsak svoj žakeljček sladkarij. Malo hudomušno se je lotil Miklavž tudi enega „najmlajših" — našega Zepija in mu dal v darilo „za vsako priliko" nekaj; sposodil pa se je prav tako enega izmed številnih Loških „maratoncev", Frančka ter mu podaril kar pač gre športniku — namreč prazno steklenico. Še in še je hotel Miklavž poslušati zvokom tamburic in kar nekam težko se je poslovil od prijetne družbe. A pot je imel še dolgo pred seboj, kot je rekel in tudi leta mu menda prav nič ne prizanašajo.

Še nekaj časa smo posedeli v lepi skupnosti ter obujali spomine na minula otroška leta.

●

Naj ob tej priložnosti še zapišemo, da je bilo na južnem Koroškem še celo vrsto miklavževanj; tako na primer v Šentjakobu v Rožu, v Šentprimožu, v Globasnici i. dr. Pri vseh so malčki prišli na svoj račun, kar je tudi smisel tega dneva. Precej drugače pa je bilo v Kotmari vasi, kjer so parkeljni skriti za maskami pokazali takšno nizkotno „junaštvo", ki ga premore le vražja zalega z najnižjim živalskim instinktom — napadli so dve deklici, sestri in eno tako težko poškodovali, da so jo morali prepeljati v celovško nezgodno bolnišnico. Za to vražjo „sodrgo" se sedaj zanima žandarmerija.

Zveza slovenske mladine in RTV Ljubljana vabita na oddajo

„Spoznavajmo svet in domovino"

ki bo v soboto, dne 12. decembra 1981 s pričetkom ob 19.30 uri v Kulturnem domu na Radišah.

Kot tekmovalci nastopajo krajevno združenje ZSM Celovec in Železna Kapla. Oddajo bodo spremljali Radiški fantje, skupina „Predmestje" s solisti Matjaž Pitenc, Branka Kramer, duo Koreš, Lado Leskovar ter igralec Marko Simčič.

Po oddaji bo ansambel „Predmestje" s solisti dal koncert.

Vaše udeležbe se veselijo prireditelji.

Dobrova pri Šmarjeti

Minuli teden smo spremili k zadnjemu počitku na šmarješko pokopališče Valentina Korenjaka pd. Hutlna z Dobrove. Po težki bolezni je umrl v 62. letu starosti. Zapustil je ženo in šest otrok v globoki žalosti. Smrt tega poštenjaka in narodnjaka je globoko pretresla široko javnost, saj nas je za vedno zapustil človek, ki smo ga globoko spoštovali in čislali v naši sredi. Pokojni je bil mali kmet. Celo življenje se je trudil, da bi družini ustvaril boljše pogoje in to s svojo pridnostjo in žilavostjo tudi dosegel. Gotovo bi še mnogo ustvaril, toda zahrbtna bolezen mu je uničila načrte, komaj 61 let star, to je v letih, ko človek lahko še ustvarja, se mu je pretrgala nit življenja.

Za Valentina Korenjaka vsekakor velja znani latinski rek „nomen est omen". Bil je korenjak v svojih delih z enim samim svetlim ciljem služiti svojim človečanskim načelom oziroma svojemu ljudstvu, ki ga je ljubil in v tem smislu vzgojil tudi svoj naraščaj. Kako spoštovan in priljubljen je bil pokojnj med našim ljudstvom, je zgovorno pokazala tudi udeležba na pogrebu. Valentina Korenjaka bomo ohranili v častnem spominu, ženi in otrokom ob težki izgubi izrekamo naše globoko sožalje.

Prof. dr. Hans Groß umrl

Po daljši težki bolezni je pred kratkim v 70. letu starosti v Beljaku umrl pedagog in velik prijatelj narave zlasti gora, profesor dr. Hans Groß. Njegovi nekdanji učenci se ga spominjajo kot odličnega pedagoga in tovariša. Tudi v najtežjem času fašistične strahovlade je imel prof. Groß še posebno dobre stike z dijaki iz takratnega takoimenovanega „Oberkraina". Z njimi je obiskoval Julijske Alpe, ki so bile tedaj nevarno področje — partizani in nemška policija. Vendar ljubezen do gora je bila močnejša in verjetno je še bolj užival v teh gorah, ker je bilo to res tvegano. Prof. Groß je bil svojim dijakom tovariš in kot tak je bil izredno priljubljen in spoštovan. Njegova smrt je trpko odjeknila po Koroški in preko nje zlasti s strani številnih dijakov, ki jim bo lik profesorja Groña ostal v nepozabnem spominu.

Škofiče

Te dni je v Logu pri Škofičah obhajal 80. življenjski jubilej Šimej Aleš pd. Požaričnik. Jubilanta poznamo kot človeka rodoljuba. Prav to pa mu je bilo usodno. Ta „greh" je bil povod, da je moral v času nacistične Nemčije v koncentracijsko taborišče Dachau. Le malo je bilo upanja, da bo še kdaj videl svoj ljubi rodni kraj ob Vrbskem jezeru, vendar volja do življenja je bila tako močna, da je prišel živ iz tega pekla. Požaričnika odlikujeta dve lepi lastnosti — značaj in skromnost.

Nikoli ni bil velikih besed, a vendar je mnogo ustvaril v svojem življenju — dve žagi in vzorna kmetija. Nikoli ni rinil v ospredje, držal se je načela, kar si pridelam z rokami, to imam. Ni se spuščal v špekulacije, trdo je delal in v tem užival sadove svojega življenja. Sedaj ko je v zasluženem pokoju se rad spominja nazaj na prestana leta, z bridkostjo v srcu pa na tisti strašni čas, ko ni vedel ali bo preživel ali ne. Čeprav je že v letih še rad pomaga na žagi svojim sinovom.

Ob njegovem prazniku mu škofiški zadružniki, prosvetaši in EL iskreno čestitamo z željo, da bi bil še dolga leta čil in zdrav.

Številnim čestitkam se pridružujeta tudi uredništvo in uprava Slovenskega vestnika, katerega zvesti bralec je naš jubilant.

BILČOVS

Kakor obširneje poročamo na drugem mestu je v torek po daljši bolezni v 84. letu starosti umrl Janko Ogris pd. Miklavž iz Bilčovsa.

Vse rojake, posebno bivše izseljence obveščamo, da bo pogreb danes v petek 11. decembra ob 14. uri na bilčovskem pokopališču.

Ob težki izgubi izrekamo globoko prizadetim svojcem in sorodnikom naše iskreno sožalje.

PAVLA ROVAN 3

Kje so tiste stezice

KOROŠKA POVEST

Spoštovanje do obeh jezikov se je rušilo, je tlelo v njej. — Wenn du was werden willst, sprich deutsch — je odmevalo v dan in mostovi niso vzdržali. Mehke trave ob mostu ste poteptali. In tako minevajo časi. Mi, ki živimo in bomo živeli, gradimo ob porušenem mostu vedno nove brvi in nove stezice . . .

„Guten Tag, Tante," ji je na cesti iz skupine zaklicala pred dnevi nečakinja Gretka in šele tik ob njej je tiho zgnetla: „Dober dan, teta," ter z očmi precenjevala daljavo do prijateljic. Morda bi se ji smejale — „Bist du slowenisch, windisch? Schade!" Lahko bi rekle celo „Schäm dich!"

Tega srečanja v mestu se je spomnila, kot bi se ta grenkoba spojila s spominom na minulo vojno. Od tedaj pa je že toliko let.

Sepp je jezno stopil k Zali in s sunkovitim gibom vrgel roko na pismo, ki ga je krčevito držala v roki s kopijo nekoč podpisane izjave. Ob tem pa je zagledal ustnice, ki so dobile težo, zagledal Zaline oči — in se umaknil. Slovenski rod, pošten in pogumen, je zrl vanj, da so njegove roke omahnile ob rjavem suknjiču.

„Verflucht," je siknil in se obrnil. Med podboji vrat je še enkrat pogledal na Zalino krčevito stisnjeno pest. Ob trdih korakih prek veže je v sebi nejevoljno brisal svojo vest: — Seveda sem podpisal, bila je totalitarna vojna. Kljub temu podpisu bi se lahko vrnili na domačijo. Pač pa niso preživeli taborišča — je še odmevalo po veži.

Na javorjevi mizi, kjer sta nekdaj oče in mati rezala kruh svojih štirim otrokom, je Zala ravnala izjavo Seppa Weinigga, podpisano med vojno na gestapu.

— Verwalter des beschlagnahmten Bauernhofes für die Festigung des Deutschtums . . .

Übernommen für Eigentum . . .

Unterschrift: S. W.

Črna šahovnica podpisane izjave, vrnjena na gestapovski urad, je postavila nad slovenskega človeka v zaporu in taborišču najhitrejšo smrt . . .

Potem ni več dolgo sijalo upanje. Še tako veliko vero v vrnitev na domačijo je presekala zlovešča roka prevzemnika — Nemca.

Sepp Weinigg! Nikoli nisi poznal gospodarja slovenske domačije Matjaža Jurača, pa si pretrgal njegov življenjski dan in ga pahnil v noč, iz katere se ne rodi več dan. Zavestno si zakorakal v temo nacistične vesti. Morda si z njimi še današnje dni . . .

Zala ni več dvomila. Resnica sega v daljino preteklosti; silila je čez misel, da je to pokopalo tudi sestro Mojco, ki jo je ljubezen po vojni povezala z Weiniggom. Shirala je ob tej črno beli tiskovini, ki se je nekega temačnega dne zarežala iz oguljenih dokumentov njenega moža Seppa.

In vprašanje vesti ali krivde, je razmišljala Zala dalje. Nasilna smrt je pravilo vojne. Katere vojne? Čigave vojne?

Zaprla je oči in se tesneje zavila v ogrinjalo. Mrazilo jo je.

Bele mejnike iz dneva v dan prerašča nasilje, z divjim strupenim trstičjem in plevelom. Sonce je visoko, visoko na nebu; vlažen in zasenčen je čas, ki objema danes to koroško zemljo.

Nove misli so jo spet ogrele. Ne, tako ni mogoče končati. Še bomo orali in gradili, dvignili most in vnovič posejali poteptano travo.

Dvignila je glavo in vzela na polici zaprašeno gramofonsko ploščo. Prvič po Mojcini smrti je pesem tiho valovila v hiši, in z njo je pokrila bolečino, a upanje je vstajalo . . .

N'mav čez izaro,
gor čez gmajnico
kjer je dragi dom
z mojo zibelko . . .

Zdelo se je, da celo podobe očeta, matere, sestre Ane in Mojce, uokvirjene na polici zdaj odsevajo svetlejši. Od takrat ni bilo več Weinigga na Juračevo slovensko domačijo.

●

Neko pomlad pa je v ta tihi dom spet prišla nečakinja Gretka. To „pomlad" je prinesla veselo, s šopkom cvetja, nabranega ob žuborečem potoku spodaj za travnikom, ki visi navzdol, kot bi ga čudno vleklo v dolino. Pomlad, zelena svetloba!

K hiši je dekle začelo prihajati pogosteje, a vselej po gozdni poti in obstalo pred vrtno lopo, vedno enako blizu, da se je klic „teta, ali si doma" objel s šumenjem potoka. Potem je prihitela do praga in teti Zali stisnila v roke nabrani šopek pomladnih rož.

„Kako, da ne prideš po cesti, daleč je skozi gozd ob potoku in čez travnike?" ji je dejala teta.

„Nočem, nočem mimo tistega zamrznjenega križpotja, mimo novega krajevnega napisa, ki poraja vihar in mrž-

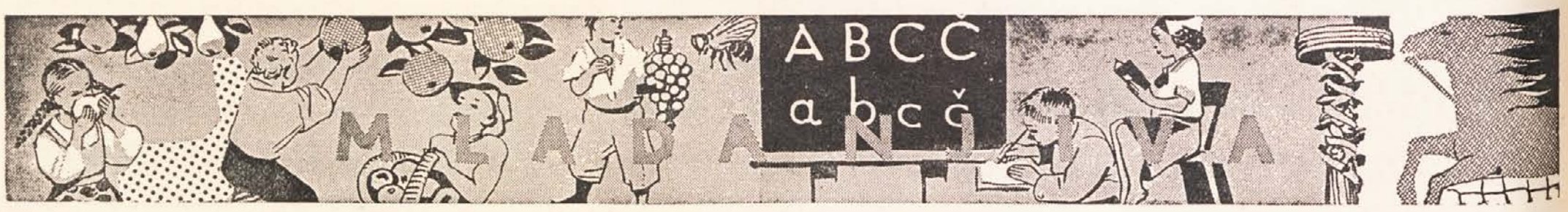

Brezdomec

V pisani vrsti ljudi, ki so kdaj prihajali v našo hišo, je bil tudi brezdomec Miha. Bil je iz naše vasi, nikak berač, ki bi prosil za krajcar vbogajme, a na pol ohromeli revež, navezan na usmiljenje ljudi. Njegova nebogljenost je priklepala nase moje poglede. S časom me je z njim povezovala tiha srčna bolečina.

Še zdaj ga vidim, kako prihaja po enkrat na mesec dolg in suhljat, mrkega obraza in globoko udrtih oči. Bil je prezgodaj ostarel, močno razorana so mu bila lica in čelo. Pri hoji so mu noge drsale, kakor da se mu ne upogibajo v kolenu in jih le s težavo vleče za seboj. Prsti na rokah so mu bili krčevito skljućeni kot kremplji ujede. V njih mu je ohlapno visela palica z uglajeno kljuko, ki mu je odskakovala po kamenju.

Ni imel strehe nad glavo, ne svojcev, da bi zanj skrbeli. Bilo ga je sram beračiti, zato so občinski možje odredili, naj ga preživlja vas. Hodil je od hiše do hiše, od številke do številke, vsako noč je spal na drugem senu, vsak dan jedel iz druge sklede. Ker ni mogel držati žlice, so mu morali drugi zajemati in mu nositi v usta.

Pri nas je bila babica tista, ki ga je pitala kot otroka. Vzela je skledico z jedjo in leseno žlico, nato sta sedla na kamnite stopnice pred hišo. Dajala mu je po zalogajih in ga vpraševala, če jed morda ne peče ali, če mu preveč ne zajema.

Nisem se mogel premagati, da bi tedaj ne bil čepel kje v bližini in zijal v brezdomca. Če me je babica skušala spoditi s hudim pogledom, sem se naredil neumnega in uprl pogled v tla ali kam drugam. Saj ni bila zgolj radovednost, ki me je priklepala, temveč predvsem neko grozljivo sočutje. Odraslega človeka pitati kot dojenčka, je bilo zame le preveč nenavadno.

A kljub sočutju, ki mi je bržkone gledalo še iz oči, mi je bil zmeraj nekaj tuj. Zaradi jastrebjih oči in strupenega prizvoka v glasu sem se ga celo nekoliko bal. Opazil sem, da mu je bil glas posebno strupen, kadar je govoril z mojim dedom. Ta je sedel na svojem trinožniku in krpal čevlje, a Miha je od jutra do večera presedel ob njem na klopi. Palico, katere ni nikoli odložil, je tiščal med koščenimi koleni. Dokaj pogosto je s trdimi prsti segel po tobačnici, usul njuhanca na členek palca in ga potegnil v nos.

Opazoval sem vsako njegovo kretnjo. Poslušal sem, kako z dedom premlevata vsakdanjost. Včasih se je zdelo, da sta si najboljša prijatelja. A to skoraj nikoli ni trajalo ves dan do večera. Miha se je na lepem pomračil, poblisknil z očmi in dedu vrgel žolčljivo besedo v hrbet. Ded mu je odgovarjal le na kratko, godrnjaje, z nejevoljo. Največkrat pa je molčal. Svojo nejevoljo je izrazil s tem, da je kak škrpet ali kopito z jezo vrgel pod klop.

Besed se več ne spominjam. Že predolgo je od tega. Saj jih tudi nisem razumel. Bil sem še premlad, da bi vedel, za kaj gre. A to sem slutil, da imata ded in Miha bržkone neke stare račune med seboj. Moje srce je bilo seveda z dedom, imel sem občutek, da mu brezdomec zaradi česar koli dela krivico. Postal mi je mrzek.

Poslej mi ni bilo lahko pri duši, kadar sem moral z njim na seno. Ne, nisem se bal, da mi kaj stori v temi. Le njegova bližina mi je prebujala mrzke občutke, ki se ne dajo popisati.

Takrat sem spal v podstrešju, v luknji, ki sem jo napravil v seno. Pred spanjem sem glavo zavil v star jopič, da mi mrva ni silila v usta, in tiho dihal. Miha je še nekaj časa šumel, da si je uredil ugodno ležišče, nato je bilo vse tiho. Iz teme je vstajal spanec in mi legal na veke . . .

Neki večer, ko je pihal močan jug in zavijal v drevju, seno ni nehalo šumeti. Brezdomec se je premetaval ,kakor da ga peče po vsem životu. Zdelo se mi je, da je zaškrtal z redkimi zobmi in se mu je globok vzdih izvil iz prsi.

Odgrnil sem glavo in napeto prisluhnil. Miha se je znova preobrnil na senu in zaškrtal z zobmi, le vzdiha ni bilo. To mi je bilo tako nenavadno, da me je obšlo začudenje, obenem rahla groza. Kaj mu je? Že ves dan se mi je zdel nekam čuden. Z dedom je le malo govoril, a če sta katero zinila, sta zalajala drug v drugega.

„Ali ne morete spati?" sem plaho vprašal.

Nekaj časa je bil tako miren in tih, kakor da je ves otrpnil.

„Ne morem," je slednjič odgovoril.

„Ali ste bolni?"

Zopet sem dolgo čakal na odgovor.

„Bolan," je dejal. „Duša me boli. Tudi tebe bi bolela, če bi te vse življenje tuja vrata tolkla po petah. Pa ti tega ne razumeš. Spi in molči?"

Nisem mislil na spanje, tako do konca sem bil prebujen. Ker sem bil še tako zelo mlad, sem mislil, da je ni stvari na svetu, ki bi je ne mogel razumeti. Bil sem prepričan, da tudi brezdomca razumem. In tudi nisem mogel molčati.

„Ali nikoli niste imeli hiše?" sem vprašal.

„O, imel," je čez hip kot vzdih prišlo iz teme. „Ta hiša je bila nekoč moja . . . Pusti me v miru in spi!" se je razburil.

Zbal sem se ga in zopet zavil glavo v jopič. Vprašanja so mi sama od sebe silila na jezik, a se nisem upal zopet spregovoriti. Spanca ni hotelo biti, trapile so me misli . . . Vedel sem, da je našo hišo nekoč kupil ded in se preselil vanjo iz siromašne bajte. A verjel sem tudi brezdomcu, da je bila hiša nekoč njegova. To ni bilo nemogoče. A za tem je strašila neka skrivnost, ki je sam pri sebi nisem mogel razvozlati. Bilo mi je, kakor da na dedu in tudi na meni leži neka nerazjasnjena krivda, od katere me je bolelo srce . . .

Drugi dan, ko je Miha že odšel k sosedu, sem poiskal babico na samem.

„Ali je bila naša hiša res Mihova?" sem jo vprašal.

„Kdo ti je to rekel?" me je pogledala in takoj razumela. „Ali ti je rekel tudi, da smo mu jo mi požrli? Saj ni bila njegova, ki je bil takrat še mlad. Njegov oče se je bil zadolžil, pa smo jo kupili na dražbi . . ."

Srce se mi je oddahnilo. Z duše mi je zdrknil občutek krivde, ki me je trapil zvečer pred spanjem in še tisto jutro. Skrivnost je bila razvozlana. Ded se je preselil iz bajte v hišo, ki je imela le nekaj več zemlje, a niti ta toliko, da bi ga mogla rediti . . . Le prav na dnu srca me je še drobno skelelo. To ni bil več občutek storjene krivice, temveč nekaj povsem drugega. Nekaj, kar bi takrat ne znal povedati, a sem živo občutil. Danes vem, da je bila to otroška čista želja, da bi bilo na svetu vse lepo in dobro, ki je bila ranjena.

Miho sem razumel. Po svoje, kar najpreprosteje, ker sem bil še mlad. Brez doma, brez svojcev, na pol ohromel, je pod streho, pod katero je bil nekoč rojen, najbolj živo občutil svojo bedo. Pred mojim dedom si je dajal duška s strupenimi očitki, a ponoči z vzdihi in premetavanjem na senu.

Poslej se ga nisem več bal, tudi mi ni bil več mrzek, ostalo je zgolj sočutje. Zdi se mi — morda se ne motim — da je to razumel. Njegov pogled, ki se je včasih ujel z mojim, je bil mehkejši kot prej. Preden sem nehal hoditi v šolo, mi je za vedno izginil izpred oči, a mi ni šel iz spomina.

France Bevk

Divji konji

Konji divji in neugnani
z vihrajočo grivo
se podijo po poljani
noro in igrivo.

Kaj se ne bi? Gobci niso
nič jim obrzdani.
Kaj se ne bi? Hrbti niso
nič jim osedlani.

In zato vsi lahki in srečni
kdo ve kam bežijo,
kot bežijo oblaki večni
čez prerijo.

Matej Bor

Zmaj v Postojnski jami

Stari ljudje so pripovedovali o zmaju, ki je pred davnim, davnim časom živel v Postojnski jami. Videl ga ni nikoli nihče, slišali pa so pogostokrat njegovo rjovenje. Kadar je bil lačen, je zavijal in tulil, da so se tresla drevesa po hribih okrog Postojne, kot bi divjala kraška burja. — Ljudje so se zmaja od sile bali in so prinašali pred jamo ovce, koze in teleta, da bi ga nasitili in potolažili. — Kako od srca je bilo kmetom žal za mlado živino, ki je požrešni pošasti nikoli ni bilo zadosti! Otroci so jokali za rožnatimi telički, smilili so se jim skodrani jagenjčki in niso mogli pozabiti prijaznih belih kozic, ki se je z njimi mastil postojnski zmaj.

Tiste čase je pasel pod Nanosom pastir, ki so mu rekli „Prebrisani Jaka". K njemu so prišli postojnski kmetje po nasvet.

„Pomagaj nam, Jaka. Vsi vemo, da si najbistrejše glave daleč naokrog."

„Kako naj vam pomagam in zakaj!"

„Postojnski zmaj nam bo uničil vso živino! Skoraj že nimamo več podrastka!"

„Hm, premisliti je treba." In Jaka je pomislil, kako bi mu bilo hudo, če bi moral žrtvovati najmlajšo živinico od črede, ki jo pase po gmajnah pod Nanosom. Pomislil je, hudo se mu je storilo in se je domislil: „V telečjo kožo zašijte živega apna in ga vrzite mrcini požrešni. Nikoli več je ne bo skominalo po vaši živinici, ko bo pojedla takega imenitnega teleta."

Kmetje so se prebrisanemu Jaki lepo zahvalili in ga ubogali koj drugi dan. Ko je zmaj zatulil, so prinesli k prepadu nad jamo z živim apnom nagačeno in lepo zašito telečjo kožo ter jo vrgli lačni pošasti. Vzpel se je zmaj, ujel teleta in ga pogoltnil. Nato se je zavlekel k jamskemu jezercu, da bi se napil vode. Živo apno in voda! Kako je postojnski zmaj divjal in tulil, ko ga je živo apno razžiralo, da so ga slišali pastirji tja gori pod Nanos!

Tako so se Postojnčani znebili svojega zmaja. Iz njegove kože so ustrojili usnje in naredili lično pastirsko torbo za Prebrisanega Jaka. Živina se jim je spet lepo zaredila in od zmaja je ostala le še pripovedka, ki so jo dedki in babice na zapečku leto v leto pripovedovali radovednim vnukom in vnukinjam.

njo. Ledeno hladno bolščijo tam besede v naš čas, je dejal moj prijatelj Andreas. Nemške besede pa niso prav nič krive, da ne smejo biti v družbi slovenskih. To ni prav, Andreas tudi misli tako in mnogi drugi. Njegov oče pa se jezi nanj.

„Sie haben ja alles, alles," ugovarja sinu.

„Vater, vergleiche mit Südtirol," ugovarja Andreas.

Tedaj njegov oče, počivajoč na ležalniku, želi zaspati. Andreas se smehljajoč odstrani. Naj spi, — mi pravi, — o bi se le sprebudil svež in bolj osveščen. — Tak je moj prijatelj Andreas, da veš, teta."

Zala osupne. Stoječ na pragu hrastovih duri zagleda mladeniča, ki se približuje po travniku.

„Dober dan," in že ji seže v roko vedrega obraza in jasnih oči.

„Ali mi boš malo pomagala," se obrne h Gretki. „Resnično sem tožen nad seboj, ker ne znam tekoče govoriti slovensko, a imam nmogo prijateljev, ki znajo po vaše in naše . . . Ne zamerite," je prijetno počasi razlagal.

„Ali imate kakšno slovensko slovnico ali knjigo," se je domislil ob odhodu.

„Imam, imam," je dejala Zala in na stežaj odprla vrata.

Čez gozdove in travnike je zasijal žarek. Dve mladi brezi ob križpotju sta ob novi krajevni tabli zašelesteli in jo s svojimi vejami pokrili. Pripognil ju je veter, da ta madež ne zre v pomladni dan.

Mlada prijatelja obeh narodnosti sta si nabrala slovenskih in nemških knjig. Zala pa zdaj čaka, da bi tudi avstrijsko slovensko Koroško presvetlila človeška svetloba.

●

Ob čudoviti tišini narave se približuje čoln zelenemu bregu Vrbskega jezera. Obkroža ga valovanje vodne gladine, svetlikajoče se v večernem svitu zahajajočega sonca. Nič drugače kot v davnih časih, ko je tod žuborel studenec slovenske govorice, ki so vanj vdirale tuje besede prebivalcev iz severnih pokrajin in gora.

Zrli so v čiste jezerske vode, drug drugega s človeško radovednostjo opazovali, dokler se ni srečanje potrdilo z rahlim pozdravom.

Tako so pred stoletji na svoji rodni zemlji segli s čisto mislijo, s toplo roko v ponujeno hladno roko priseljenca s severa. Ta se je domačinove le bežno dotaknila in njegove oči so osvajajoče zrle v to lepoto stvarstva. Ostal je ob jezeru, se doselil in domorodci so ga sprejeli medse kot sosed soseda.

Če je kdo od domorodcev kdaj zrl vanj z nezaupljivimi očmi, je bil to le trenutek dvoma, prevladovalo je slovensko srce, bilo je kot čista pesem narave, posejana z dobroto. Nič temnega, nič levjega in ukazujočega ni bilo v domorodcu, jasnost in dobrota sta napolnjevali njegovo bit.

Priseljenec pa je vdiral v naselja, prikrite daljne soteske, se dvignil na skalnate griče in trdo ukazujoče je začela odmevati njegova beseda, njegov korak v tišino pokrajine. In tako so prvobitne slovenske naselbine spreminjale svojo podobo.

Nejevolja in srd, besede nezadovoljstva so se odbijale od jezerske gladine in skalnatih sten v čas, ki je vsrkaval vase vsa obdobja, le človek čuti krivico od preteklosti v sedanjost.

Tako je pripovedovala nekoč Gretki njena mati Mojca Juračeva. Globoko so se ji materine besede vtisnile v srce, vsrkala je ob njih ljubezen do rodnega jezika in domače grude. Po materini smrti je to pripoved nadaljevala dobra teta Zala.

„Slovesno je bilo tedaj na naši slovenski zemlji, dokler nas tuja govorica ni prevladovala, skorja se je trdila, da se hleb kruha ni dal več prelomiti . . ." Tako sta pokojna mati in teta Zala vedno znova pripovedovali pravljico, ki ni bila pravljica, da bi globoko odjeknila resnica v srcu otrok in je ne bi nikoli pozabili.

Le zakaj se ravno danes, zdaj tu ob jezeru njene misli srečajo spet s preteklostjo, kot bi v koreninah dreves v bližnjem gozdu hotela zaživeti vsa vlakna in bi na izsušenem polju pravičnosti ne videli več razpok, ne kamnov, da bi teta Zala in tisoči z njo že vendar dočakali izpolnjeno jutro brez dimnih laži in neizpolnjenih obljub z mislijo: Ali je to še moja rodna dežela?

Te misli so se nenadoma vrnile kot odmev na besede iz včerajšnjih pogovorov s teto, ki je na kraju dokazovanja še prašala:

„Ali gre tudi Andreas na jezero?"

Ob takih vprašanjih je pogrnila mizo ali premaknila stol, kot bi vprašanju zmanjšala s tem pomembnost. To se je ponovilo večkrat in čutila je, da teta v Andreasu vidi človeka usmerjenega v sožitje vseh. Včasih je stoječ na pragu dodala: pozdravi Andreasa! Takrat je pramen svojih že osivelih las naravnala in se molče ozrla na sliko že pokojnih Juračevih. Ob tem je njen obraz spreletel trzljaj, kot bi se srečala s preteklostjo in odgovarjala za sedanjost, ki jo obdaja, in nenadoma je vsa umirjena in smehljajoča se dodala: „Dobro se imej." Tedaj je čutila z njo tesno povezanost, ki se je širila iz dneva v dan in vesela je bila tete, Andreasa in sebe. Potem je vedno lahkotno odhitela, da ne bi zamudila šole.

(Dalje prihodnjič)

AMERIŠKO-SOVJETSKI POGOVOR V ŽENEVI:

Oboroževanje z atomskimi raketami

pred grozljivo kuliso „ravnotežja strahu“

V Ženevi zdaj že drugi teden tečejo ameriško-sovjetska pogajanja, pri katerih naj bi dosegli sporazum o tem, kako bi omejili oziroma zmanjšali raketno oborožitev v Evropi. Izvedenci pričakujejo, da bodo pogovori trajali mesece, če ne celo leto. Potekajo za zaprtimi vrati, tako da javnosti ni znano, o čem konkretno govorijo in kakšni izgledi se kažejo na začetku pogajanj glede tega, ali so izhodišča naklonjena uspešnemu poteku in zaključku pogovorov, ali pa se je bati, da bodo prej ali slej obtičali v slepi ulici in se razšli, ne da bi dosegli otipljivega rezultata.

Znano pa je ozadje, pred katerim se odvijajo ženevski pogovori: namreč blazna oboroževalna tekma — zlasti med obema velesilama — ki je že doslej pripeljal do velikanskih zalog najrazličnejših orožij, s katerimi bi večkrat lahko uničili celotno človeštvo. V naslednjem objavljamo nekaj podrobnosti iz tega grozljivega scenarija oboroževalne tekme.

Že v šestdesetih letih je ameriški obrambni minister McNamara postavil načelo „zagotovljenega uničenja nasprotnika“. To uničenje naj bi bilo po mnenju strokovnjakov mogoče, če bi Amerika pobila 20 do 25 odstotkov sovjetskega prebivalstva in uničila najmanaj 50 odstotkov sovjetske industrije.

Osnovo za izračun te v zgodovini doslej nezabeležene uničevalne morije tvori preprosta formula: „smrtonosni krog“ atomskega orožja daje tretji koren od izračunane eksplozivne moči v kilotonah. Eksplozivno moč jedrskega orožja merijo namreč v kilotonah klasičnega razstreliva TNT — ena tisoč kilotonska bomba po tem izračunu uniči vse življenje na območju s premerom 16 kilometrov. Ta „preprosti izračun“ temelji na izkušnjah, ki so jih napravili meseca avgusta 1945, ko sta nad japonskimi mesti Hirošima in Nagasaki eksplodirali atomski bombi; samo v Hirošimi je 13 kilotonska bomba pomorila 90.000 ljudi, posledicam pa je do danes podleglo še nadaljnjih 175.000 ljudi.

Danes sta obe veliki sili sposobni nasprotni strani zagroziti z „zagotovljenim uničenjem“; znašli smo se v položaju obojestranskega zagotovljenega uničenja, kakor bi pravilno imenovali tako imenovano ravnotežje strahu, o katerem je vedno govora, kadar skuša ena ali druga stran utemeljiti nadaljnje stopnjevanje svojega oboroževanja. Toda v zadnjem času je to „ravnotežje“ — vsaj po zagotovilih ameriških politikov — prišlo baje iz ravnotežja ter je sedanji obrambni minister Weinberger dejal, da bi morala Amerika v naslednjih petih letih vložiti v modernizacijo svojega strateškega oboroževanja kar 1,46 bilijona dolarjev — „da bi Sovjetom lahko dokazali, da bi imel napad na ZDA in njene zaveznike za posledico protinapad na Sovjetsko zvezo“.

Če hočemo slediti tej „logiki“, si moramo ogledati atomski arzenal obeh velikih sil. Po ameriških podatkih nosijo rakete, bombniki in podmornice v ZDA 9200 in v Sovjetski zvezi 6000 atomskih eksplozivnih glav. V Ameriki obsega to orožje 1054 kopenskih medcelinskih raket (od teh jih ima 550 po tri drugo od druge neodvisne atomske glave, ki jih je moč usmeriti proti različnim ciljem), 665 raket na atomskih podmornicah (od teh jih je 496 prej omenjenega tipa s po tremi glavami), 340 strateških bombnikov tipa B-52 s po 12 oziroma štirimi atomskimi bombami na krovu (dodatno pa je v skladiščih še 233 bombnikov istega tipa). Sovjetska zveza pa ima 1398 medcelinskih raket (od tega jih je 690 opremljenih podobno kot prej omenjene ameriške) in 950 raket na podmornicah (od tega 144 podobnih ameriškim).

Že ta strahotni arzenal (da pustimo vso ostalo oborožitev ob strani) na obeh straneh zadošča za katastrofalno opustošenje. Ameriški izvedenci so izračunali, da bi zadostovalo 200 „megatonski ekvivalent“, da bi Sovjetski zvezi prizadejali „nepopravljivo škodo“. Dejansko pa razpolaga vsaka od obeh velesil z oborožitvijo, ki predstavlja 6500 megatonske moči. Približno polovica tega arzenala je v nenehni pripravljenosti: stalno je na cilje usmerjenih 2400 megaton atomskega orožja.

Četrtina ameriških atomskih bombnikov je v nenehni pripravljenosti — dvignili bi se takoj, ko bi prišlo poročilo o raketnenm napadu. Tudi dobra polovica ameriških atomskih podmornic je nenehno pripravljena, tako da Američani na svojih plavajočih silosih prevažajo najmanj 300 raket po svetovnih oceanih. Te rakete zadostujejo, da bi s svojimi atomskimi glavami zadele kar 2500 ciljev v Sovjetski zvezi.

Gre torej za uničevalno moč, ki si jo skorajda ne moremo predstavljati. V Sovjetski zvezi je 273 mest z več kot sto tisoč prebivalci (Amerika ima samo 164 takih mest). Tudi ključna industrija Sovjetske zveze je bolj ranljiva kot ameriška, ker je — enako kot prebivalstvo — močneje skoncentrirana kot v Ameriki.

To grozljivo „ravnotežje strahu“ seveda terja absolutno varne oboroževalne sisteme, kajti strategi in oboroževalni strokovnjaki se strašno bojijo — in to upravičeno — nenamerno izstreljenih raket ali atomskih eksplozij iz malomarnosti, ker se zavedajo, da bi vsaka taka „napaka“ lahko povzročila največjo katastrofo. Primer: Zaradi malomarnosti pride do izstrelitve ameriške podmorniške rakete, ki trešči na Sovjetsko zvezo; seveda Američani takoj obžalujejo, da gre za „nesrečen primer“ — ki pa ga Sovjeti prav tako lahko smatrajo za poskus „preverbe“ njihove obrambne pripravljenosti ter se odločijo za protiudarec; tako se velesili znajdeta v položaju, ko tehnična napaka lahko povzroči atomsko vojno z vsemi posledicami.

Take domneve se utegnejo komu zdeti pretirane — vendar na žalost niso! S številom oboroževalnih sistemov na Vzhodu in Zahodu raste tudi število tistih, ki držijo prst na gumbih, obenem pa tudi verjetnost, da še tako dobro izdelani varovalni sistemi lahko kdaj odpovejo.

„Dilema nuklearne dobe,“ opredeljuje oboroževalno borbo Frank Barnaby, vodja raziskovalnega instituta za mir v Stockholmu, „je v tem, da željo in voljo do miru pri politikih ogroža nenadzorovana vojna tehnologija.“

Resnica o sosvetih

(Nadaljevanje z 2. strani)

tost zakona o narodnih skupinah in zakonitih pospeševalnih ukrepov verodostojna le tedaj, če je zastopnikom narodne skupnosti priznana pravica soodločanja. S to njegovo ugotovitvijo se brez dvoma strinjamo, moramo pa opozoriti, da prav sedanji ustroj sosvetov izključuje takšno sodelovanje manjšine, kar je ne nazadnje tudi eden izmed vzrokov, zakaj koroški Slovenci nočemo sodelovati v njih.

In poslancu Paulitschu moramo pritrditi še v enem pogledu — namreč, ko je dejal, da trenutno nima nobenega smisla, zastopnike slovenske narodne skupnosti nenehno animirati za vstop v sosvete. Res, niti z lepobesednim zapeljevanjem niti z grobim pritiskom in izsiljevanjem ni uspelo, da bi predstavnike manjšinskih organizacij spravili v sosvete. Pri tem pa ne gre za trmasto vztrajanje in kljubovanje, marveč za zelo tehtne vzroke, ki nas odvračajo od tega, da bi položaj samostojnega subjekta zamenjali za vlogo podrejenega objekta, ki bi mu usodo krojili in vsiljevali drugi.

Kljub vsem slabim izkušnjam, ki jih imamo Slovenci na Koroškem z odnosom avstrijskih oblasti do naših življenjskih problemov, pa smo slej ko prej iskreno pripravljeni za konstruktiven dialog s pristojnimi dejavniki na državni in deželni ravni. Zato sta osrednji organizaciji v zadnji skupni izjavi tudi predlagali zopetno poživitev svojčas od vlade enostransko ukinjenega kontaktnega komiteja, v katerem bi pristojna vlada in prizadeta manjšina kot enakopravna partnerja skupno iskali rešitve vseh še vedno odprtih vprašanj. Prepričani smo namreč, da je sprejemljive rešitve mogoče doseči le po poti takega sodelovanja, nikakor pa po poti vsiljevanja enostranskih odločitev, ki jih manjšini oktroira večina.

VABILA

Slovensko prosvetno društvo „Rož“ v Šentjakobu v Rožu vabi na

KONCERT

v soboto 12. decembra 1981 ob 19.30 uri v občinskem kulturnem domu v Šentjakobu v Rožu.

Nastopata: mešani pevski zbor „Blaž Arnič“ z Jesenic in domači mešani pevski zbor „Rož“

Odbor

KONCERT

MPZ „Jakob Petelin Gallus“ v sredo 16. decembra 1981 ob 19.30 uri v Domu v Tinjah.

ODPRTJE RAZSTAVE SLIKARSKIH DEL DIJAKOV SLOVENSKE GIMNAZIJE

v nedeljo 13. decembra 1981 ob 14. uri. Razstavo je pripravil strok. učitelj Franc Krištof. Pri kulturnem sporedu sodelujejo: „Mlada pot“, družina Šturm ter Marija in Lucija Feinig.

BOŽIČNI KONCERTI

Prireditelj: Klub slovenskih študentov v Gradcu in SPD „Zila“ na Bistrici na Zili
Kraj: Ljudska šola na Bistrici na Zili v soboto 19. 12. 1981, ob 20. uri
Nastopa: Mešani pevski zbor KSS Gradc
Prireditelj: Klub slovenskih študentov v Gradcu in Katoliška prosveta v Šmarjeti v Rožu
Kraj: Farna dvorana v Šmarjeti v Rožu v nedeljo 20. 12. ob 14.30 uri
Nastopa: Mešani pevski zbor KSS Gradc
Prireditelj: Klub slovenskih študentov v Gradcu in KPD „Šmihel“
Kraj: Farna cerkev v Šmihelu v nedeljo 20. 12. 1981, ob 19.30 uri
Nastopa: Mešani pevski zbor KSS Gradc in Suški moški zbor.

KNJIŽNICA SPD „ROŽ“

v Št. Jakobu v Rožu je odprta ob sredah od 17. do 19. ure in ob nedeljah od 8.30 do 10. ure v društveni sobi nad Posojilnico.

HODL DE BODL ali DVE VEDRI VODE

- **v nedeljo 20. 12. 1981, ob 14.30 uri v Kulturnem domu v Dobrli vasi. Prireditelj: SPD „Srce“ v Dobrli vasi.**
- **v nedeljo 20. 12. 1981, ob 19.30 uri v farni dvorani v Pliberku. Prireditelj: Farna mladina v Pliberku. Gostuje „Oder mladje“ Koroške dijaške zveze iz Celovca.**

RADIO — TELEVIZIJA

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 11. 12.: 14.10 Obzornik — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

SOBOTA, 12. 12.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 13. 12.: 7.05 Duhovna misel — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 14. 12.: 14.10 Koroški obzornik — Napoved sporeda — Zborovska glasba.

TOREK, 15. 12.: 9.30 Narodnozabavna glasba — 14.10 Koroški obzornik — Mali recital Danice Čertov in Andreja Šifrerja — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 16. 12.: 14.10 Koroški obzornik — Zabavne melodije — Literarna oddaja — 21.00 „Pridi, o modrost vsevečna“ — adventne pesmi izvaja mešani zbor J. P. Gallus iz Celovca.

ČETRTEK, 17. 12.: 14.10 Koroški obzornik — Družinski magacin.

AVSTRIJA 1

PETEK, 11. 12.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Nastanek gramofonske plošče — 10.20 Svetovni pokal: smuk za ženske — 12.00 Tehnike likovne umetnosti — 12.20 Poročilo o težavah v Jugoslaviji izdelati proizvod — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.30 Pustolovščine Toma Sawyerja in Huckleberryja Finna — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Oddaja XY — 21.20 Žabje perspektive — 22.10 Reklama in šport — 22.25 Nočni studio — 23.30 Oddaja — 23.40 Poročila.

SOBOTA, 12. 12.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Zaključni koncert nagrajencev mednarodnega glasbenega tekmovanja v Ženevi — 11.25 Nočni studio — 12.30 Poj z nami — 13.00 Uredništvo — 14.40 Gospodična Bimbi — 16.00 Iz parlamenta — 17.00 Športna abeceda — 17.30 Napete pustolovščine — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Stavimo, da . . . — 22.00 Šport — 22.20 Rok in klasika — 23.50 Poročila.

NEDELJA, 13. 12.: 11.00 Ura tiska — 12.20 Svetovni pokal: smuk za moške — 13.30 Nasprotovati ni težko — 15.00 Paka, polarna medvedka — 16.30 Zrcalne slike — 16.45 Ena, dva ali tri — 17.30 Glasbeniki — 17.40 Helmi — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Operni vodič — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Adventni pogovor — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Margareta — 22.35 Poročila.

PONEDELJEK, 14. 12.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 TV kuhinja — 10.00 Slike in glasba — 10.15 Tehnike likovne umetnosti — 10.30 Tako se mi dopade — 11.45 Mi — 12.00 Iz parlamenta — 13.00 Redakcija — 17.00 Za predšolske otroke — 17.30 Lassie — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 To je ostalo od dvoglavega orla — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.05 Profesionalci — 21.55 Šport — 22.25 Poročila.

TOREK, 15. 12.: 9.00 Poročila — Za predšolske otroke — 9.25 Svetovni pokal: Slalom za moške — 10.55 Šolska oddaja — 11.25 Klub seniorjev — 12.10 Mi — 12.25 Svetovni pokal: Slalom za moške — 13.30 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke —17.25 Tudi poveseliti se je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Made in Austria — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Argumenti — 21.30 Svetovni pokal: Slalom za moške — 21.45 Dan golobov — 23.10 Poročila.

SREDA, 16. 12.: 9.00 Poročila — 9.05 Tudi poveseliti se je treba — 9.35 Francoščina — 10.05 Nepoznano sosedstvo — 10.35 Vagabund — 11.45 Argumenti — 13.00 Uredništvo — 17.00 Lepotni zdravnik — 17.30 Viki in močni možje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Smeh na recept — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dirka v bombay — 21.45 Kviz — 22.10 Poročila.

ČETRTEK, 17. 12.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Obraz stoletij — 10.30 Žent, ki vse pozna — 12.10 Popaj, mornar brez strahu in plemstva — 12.15 Waltoni — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.30 Marco — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Podnajemnik — 21.15 Vaš nastop prosim — 22.00 Tako igram več oseb kar sam — 23.00 Šport — 23.50 Poročila.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 11. 12.: 8.50 TV v šoli — 16.10 Smuk za ženske, posnetek iz Piancavalla — 17.10 Poročila — 17.15 Padla z neba, češka otroška serija — 17.45 Jazz na ekranu — 18.15 Obzornik — 18.25 V senci energetske krize — 18.55 Ne prezrite — 19.10 Risanka — 19.15 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Martin Eden, italijanska nadaljevanka — 21.05 Tn dnevi, ta leta: Filmska kronika 1947 — 21.50 V znamenju — 22.05 Nočni kino: Krik, angleški film.

SOBOTA, 12. 12.: 8.35 Poročila — 8.40 Ciciban, dober dan — 8.55 Potovanje škrata Spančkulina, češka otroška serija — 9.05 Slalom za ženske, penos 1. teka — 10.15 Jelenček, otroška serija — 10.45 Nihče kakor jaz, mladinska serija — 11.15 Jedrska revolucija — 11.55 Piancavallo: Slalom za ženske, prenos 2. teka — 13.00 Ljudje in zemlja, ponovitev — 14.00 Srečno, tujka, avstralska nadaljevanka — 15.55 Poročila — 16.00 Košarka Zadar : Cibona, prenos — 17.30 Poletna srečanja, češki mladinski film — 18.50 Naš kraj — 19.05 Zlata ptica — 19.10 Risanka — 19.15 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Sobotna TV križanka — 21.40 Propagandna oddaja — 21.45 Mož na moža, ameriški film — 23.20 TV kažipot — 23.40 Poročila.

NEDELJA, 13. 12.: 9.05 Poročila — 9.10 Živ žav, otroška matineja — 10.00 Anno Domini 1573, nadaljevanje — 11.10 TV kažipot — 11.30 Narodna glasba — 12.00 Kmetijska oddaja — 13.00 Jugoslavija, dober dan — 13.35 Poročila — 15.10 Kupujemo igrače, oddaja iz cikla Otrok in igra — 15.30 Pnud Rasmussen, dokumentarna oddaja — 16.00 Poročila — 16.05 Dober večer — 17.00 Športna poročila in reportaža o hokejskem srečanju Olimpija : Jesenice — 17.40 Sto konj do sto obal, poljski film — 19.10 Risanka — 19.15 Cik cak — 19.22 TV in radio nocoj — 19.24 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Manj strašna noč . . ., TV nadaljevanka — 20.55 Lipa, dokumentarna reportaža o APZ T. Tomšič — 21.25 Športni pregled — 21.55 V znamenju.

PONEDELJEK, 14. 12.: 8.55 Cortina d'Ampezzo: Slalom za moške, prenos 1. teka — 11.55 Cortina d'Ampezzo: Slalom za moške, prenos 2. teka — 16.10 Slalom za moške, posnetek iz Cortine d'Ampezzo — 17.20 Poročila — 17.25 Glasba za cicibane — 17.50 Burleska — 18.05 Za zdravo življenje — 18.15 Igra v različnih pogojih — 18.35 Obzornik — 18.45 Mladinska oddaja — 19.15 Risanka — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Lupina, norveška drama — 21.00 Kulturne diagonale — 21.40 V znamenju.

TOREK, 15. 12.: 9.25 Cortina d'Ampezzo: Veleslalom za moške, prenos 1. teka — 12.25 Cortina d'Ampezzo: Veleslalom za moške, prenos 2. teka — 14.30 Šolska TV: Neretva, Naravni izbor — 16.00 Veleslalom za moške, posnetek iz Cortine d'Ampezzo — 17.10 Poročila — 17.15 Potovanje škrata Spančkolina, češka risana serija — 17.25 Ptuj '81 — 17.55 Pisani svet — 18.25 Obzornik — 18.35 Čas, ki živi: Radio svobodna Jugoslavija — 19.10 Risanka — 19.15 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Junaki dela, dokumentarec meseca — 20.45 Ženske z obale, francoska nadaljevanka — 22.15 V znamenju.

SREDA, 16. 12.: 9.00 TV v šoli — 17.25 Poročila — 17.30 Cirkus — 17.55 Romantika proti klasicizmu — 18.25 Obzornik — 18.40 Balet za vsakogar — 19.10 Risanka — 19.15 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Film tedna: Nemčija, bleda mati, zahodno nemški film — 22.10 V znamenju.

ČETRTEK, 17. 12.: 8.55 TV v šoli — 17.25 Poročila — 17.30 Jelenček, otroška serija — 18.00 Mozaik kratkega filma: Napredek v Kuvajtu — 18.30 Obzornik — 18.40 Po sledeh napredka — 19.10 Risanka — 19.15 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Bobu bob — 21.30 Koncert simfoničnega orkestra RTV Ljubljana: Trije plesi za oboo, harfo, godalni kvintet in godalni orkester — 22.00 V znamenju.

Občni zbor SPD v Borovljah

V soboto 4. decembra se je zbralo lepo število boroveljskih prosvetašev na rednem občnem zboru v sejni sobi pri Bundru. Tokrat je poleg obveznega pregleda o društveni dejavnosti zadobilo zborovanje nekakšen poseben pečat: dolgoletni predsednik in neutrudljivi kulturni delavec Andrej Wieser je iz starostnih razlogov oddal svojo funkcijo v mlajše roke. Boroveljsko prosvetno društvo in Slovenska prosvetna zveza sta mu izrekla prisrčne besede zahvale in priznanja.

55 let(!) je požrtvovalni Andrej aktivno delal v boroveljski prosveti. S 17. leti je vstopil v društvo in bil njegov soustanovitelj. S Šparovcevim Stanijem sta še edina živeča, ki sta, kljub težavnim političnim razmeram po plebiscitu, pomagala obnoviti slovensko kulturo v Borovljah. Andrej je s svojim delom kot gonilna sila postavil temelj za razvoj odrske in pevske dejavnosti v tem kraju. Njegove s ponosom izrečene besede: „Kličem vsem, s katerimi sem sodeloval za skupni cilj besede zahvale, posebno pa tistim, ki so darovali svoje najdražje, da mi svobodno živimo“, naj bi bodrile, da bi mladina „hodila po poti prednikov, katerih edino geslo je bilo ohraniti zaklad materinščine“. Tako je v svojih poslovilnih besedah naglasil Andrej, kar je v svojem pozdravnem nagovoru potrdil tudi novi predsednik Melhior Verdel, ko je dejal, da bo novo društveno vodstvo delalo po že od nekdaj začrtanih smernicah kulturnega dela v Borovljah.

V zadnji dvoletni mandatni dobi se je kulturno delovanje v Borovljah osredotočilo na odrske nastope in pevske koncerte (12 prireditev: igre, koncerti, predavanja z diapozitivi, dva izleta v SRS, otvoritev spominske plošče boroveljskemu društveniku Petru Krajnerju na Zelenici). Kljub temu pa tarejo Boroveljčane še posebni problemi: dolga leta že v kraju samem, razen ansambla „Drava“, ni domače skupine, s prireditvami kulturnih skupin iz drugih krajev je društveno delo v Borovljah takorekoč tudi že izčrpano. Res, da so pogoji zaradi hudega in nasilnega asimilacijskega pritiska težji kot drugje, vendar bo treba v bodoče misliti predvsem na lastne zmogljivosti. Občni zbor je v tej smeri dal nekaj impulzov. Pred kratkim se je konstituiral domači moški zbor, novi odbor pa že razmišlja, kako bi aktiviral najmlajše v kakšni otroški folklorni skupini in v glasbeni šoli, kako bi približali našim ljudem slovensko knjigo itd. S tem pa se stavlja tudi vprašanje izobraževanja, vprašanje dvojezičnosti in sodelovanja z nemškogovorečimi skupinami v občini. To bo mogoče eden izmed najtrših orehov, vendar izogniti se tej problematiki ni mogoče.

Novi predsednik Verdel je pravilno naglasil, da „kultura ni samo petje, glasba in plesanje“, zato bo današnjemu času in današnjim razmeram primerno deloma novo in obnovljeno kulturno delo moralo upoštevati vse utrinke narodnega hotenja in kulturnega življenja med koroškimi Slovenci, če hočemo ohraniti svojo narodno identiteto. Tej težki nalogi bo boroveljsko društvo kos, če se bo, kakor je povedal novi predsednik Verdel, zavedalo, „da delamo v prvi vrsti kulturo, ki naj bi bila sprejemljiva za vse in ki mora biti nujno nadstrankarska. Za vse nazore mora biti dosti prostora in mislim, da bo uspeh možen le tedaj, če bomo vsi skupaj vlekli za eno vrv“.

Sreča z Radensko

Radenska je razpisala nagradno tekmovanje, ki ga je dobila gospa Hildegard Wulz iz Waldsteina pri Twimbergu (druga z desne). Glavna nagrada je bila dragocen briljantni prstan. Pri majhni slavnosti je bil prstan podarjen srečni dobitnici v SPAR-trgovini Reichmann v Twimbergu.

Od leve na desno: gospa Breznik, gospa Reichmann, vodja eksporta Prelog, gospa Wulz in uvoznik za Koroško in Vzhodno Tirolsko gospod Breznik.

Slovenska prosvetna zveza vabi na ogled

mladinske igre Pavla Golie

„ J U R Č E K “

v Cankarjevem domu v Ljubljani, v torek 29. decembra 1981 ob 10. uri dopoldne.

Odhod z avtobusom iz Gasometergasse 10 ob 7.15 uri zjutraj. Cena prevoza in vstopnice znaša 110 šilingov.

Prijave na SPZ, tel. štev.: 0 42 22 - 32 5 94 ali 0 42 22 - 33 1 08

PRODAM

enonadstropno stanovanjsko hišo z vrtom v Železni Kapli. Interesenti naj se javijo v uredništvu našega lista.

Tragična nesreča na Korziki

Ves svet sočustvuje z Jugoslavijo

V torek 1. decembra je v neposredni bližini letališča Ajaccia jugoslovansko letalo DC 9 super treščilo v greben gore in se razletelo na drobne kose. Vseh 180 potnikov z letalskim osebjem je v tej nesreči zgubilo življenje. Če bi letalo poletelo vsaj 5 metrov više, pa bi bila prosta pot k letališču, ki leži v nekakšnem kotlu Ajaccia. Da, če ne bi bilo tega če. Tako pa danes žaluje vsa Jugoslavija in še preko meja. Zvezni izvršni svet je v zvezi s to tragedijo 4. december proglasil za dan žalovanja po vsej Jugoslaviji, poleg tega je ustanovil strokovno komisijo in sprejel potrebne ukrepe za sodelovanje z ustreznimi francoskimi uradnimi organi in organizacijami za urejanje vprašanj reševalnih akcij in ugotavljanje vzrokov nesreče.

Reševalci so med razbitinami že našli skrinjico, iz katere bo mogoče po analizi podatkov ugotoviti, kaj vse se je dogajalo v zadnjih trenutkih pred nesrečo. Trenutno so samo še ugibanja. Baje so radarske naprave na korziškem letališču Ajaccia pomanjkljive. Vsaj tako kritizirajo nekatera javna občila to stanje. Moderna radarska naprava bi morala prestreči polet bližajočega se letala in ga dirigirati na letališče. Toda takšen pristajalni radar ima samo sedem najpomembnejših francoskih letališč. Po prometu pa je letališče Ajaccia šele na 23. mestu. Takšna sodobna pristajalna radarska naprava pa stane 210 do 280 milijonov dinarjev.

Predsednik ZSO dr. Franci Zwitter in tajnik ZSO, dipl. inž. Feliks Wieser sta predsedniku izvršnega sveta Slovenije Janezu Zemljariču poslala žalno brzojavko s sledečo vsebino:

Ob tragični letalski nesreči, ki je hudo prizadela vso slovensko in jugoslovansko javnost, izreka tudi Zveza slovenskih organizacij na Koroškem najgloblje sožalje.

Ob funkcionalnosti radarske naprave, bi le-ta morala opozoriti letalo oz. pilota, da letijo prenizko, v tem primeru bi se letalo dvignilo in do nesreče ne bi moglo priti. Po vsej verjetnosti je borna letališka oprema vzrok tragediji z jugoslovanskim letalom.

Tragedija jugoslovanskega letala je vsekakor dvignila mnogo prahu po svetu: pred dnevi je eden od britanskih poslancev v evropskem parlamentu zahteval naj bi vsa letališča v deželah EGS obvezno opremili s pristajalnim radarjem.

Ob tragični nesreči jugoslovanskega letala, kjer je zgubilo 180 ljudi življenje, sočustvuje skoro ves svet. Na Korziki so istega dne kot v Jugoslaviji proglasili dan žalovanja. Na sedežu OZN, se je med razpravo o mednarodni varnosti skoraj vsak govornik dotaknil tragične nesreče na Korziki. Ob tej priložnosti so jugoslovanski vladi in narodom ter družinam preminulih posredovali najiskrenejše in najtoplejše izraze sožalja. Iz Evrope in ostalih kontinentov je prišlo neštetо žalnih brzojavk, prav tako iz zamejstva. Ob vsem tem samo lahko rečemo, da sočustvovanje ne pozna meja.

SAK v finalu

Zadnjo nedeljo so bile na sporedu igre za koroški nogometni pokal v hali iz skupin C in D. Po osem moštev se je v Borovljah pomerilo v vsaki skupini. V skupini C se je s prvim mestom kvalificiralo moštvo ATUS Borovlje, ki igra v koroški ligi, v skupini D pa je zmagal Slovenski atletski klub, ki si je na ta način zagotovil poleg Borovelj mesto v finalu, ki bo začetek prihodnjega leta.

Za ta način zimskega nogometa vlada veliko zanimanja in verjetno se bo to v prihodnjem letu še povečalo, ko bosta zgotovljeni hali v Spittalu in Celovcu.

Igre SAK: *1. kolo:* Union Neca - SAK 7:13 (2:7), gole za SAK: Luschnig (4), Kreuz (3), Gregorič (3), Polanšek (2), Woschitz.

Polfinale: SAK - ASV Lienz 11:6 (9:2), gole: Luschnig (2), Gregorič (2), L. Kreuz (2), M. Kreuz (2), Polanšek (2) in Velik.

Finale: SAK - DSG Borovlje 9:5 (5:0), gole: Gregorič (4), Luschnig (2), Kreuz, Velik, Polanšek.

Slovenski atletski klub vabi na

SAK PLES

v soboto, dne 26. 12. 1981, ob 20. uri v hotelu „Obir“ v Železni Kapli.

Igra: Planinski sekstet

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik Andrej Kokot; uredništvo: 9020 Celovec/Klagenfurt, St. Ruprechterstraße 19/IV (Sindok), telefon 84 9 24, teleks 42086; uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 5 50 - Tiska Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje

V globoki žalosti, a vendar potolaženi s krščanskim upanjem, Vam sporočamo, da je po dolgi težki bolezni zaključil svoje zemeljsko romanje naš skrbni in dobri oče, ded

Janko Ogris

p. d. Miklavž v Bilčovsu

v torek, dne 8. decembra in se preselil v večno domovino v 84. letu starosti.

Naš dragi oče je svoje življenje posvetil Bogu, družini in svojemu narodu.

Potolažen z zakramenti sv. cerkve je stopil pred svojega sodnika; naj mu bo on dober in obilen plačnik.

Našega nepozabnega očeta bomo spremili v petek 11. decembra ob 14. uri od mrtvašnice v Bilčovsu v farno cerkev. Po sv. maši zadušnici ga bomo položili na občinskem pokopališču k zadnjemu počitku.

Bilčovs, dne 8. decembra 1981

Za očetom žalujejo:

Hanzi, Nani, Hašpi in **Mojci** z družinami

V smislu pokojnega prosimo, da v korist dobrodelnih namenov ne darujete vencev

Vsem slovenskim rojakom sporočamo žalostno vest, da je v torek 8. decembra 1981 po dolgi težki bolezni v starosti 83 let umrl

Janko Ogris

bivši deželni poslanec
častni predsednik Slovenske prosvetne zveze

Pokojni se je dolga desetletja vodilno udejstvoval na vseh področjih našega narodno političnega, kulturnega in gospodarskega prizadevanja.

Našega zaslužnega rojaka bomo ohranili v častnem in hvaležnem spominu.

Od pokojnika se bomo poslovili v petek 11. decembra ob 14. uri na domačem pokopališču v Bilčovsu.

Zveza slovenskih organizacij
na Koroškem

Zveza slovenskih izseljencev **Slovenska prosvetna zveza**